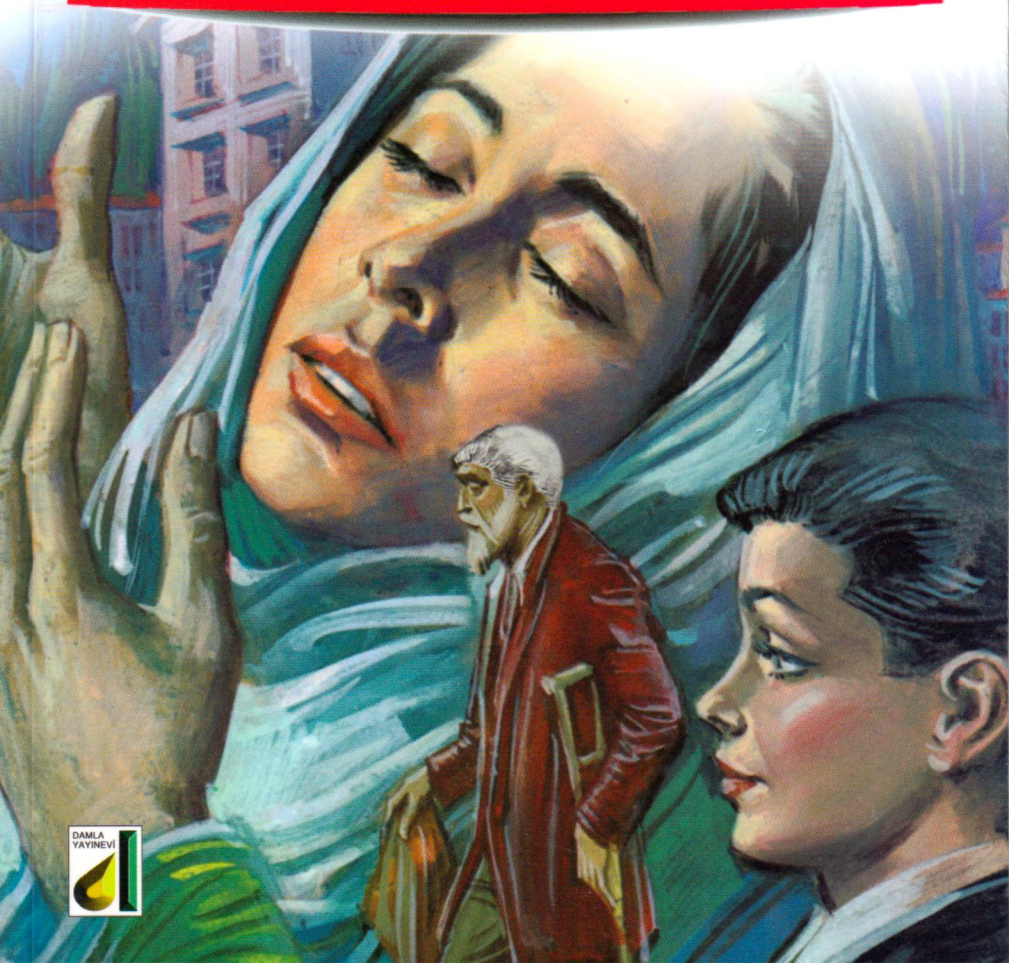
KEMALETTİN TUĞCU

Dilenci Baba

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

DİLENCİ BABA

KEMALETTİN TUĞCU

5

Damla Yayınevi Nu.: 142

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 5

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
Cemal Dündar

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-095-4

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

DİLENCİ BABA

Ona çocuklar "dilenci baba" diyorlardı. Elinde, avucunun terinden cilâlanmış bir değnek, sol koltuğunun altında dayandığı bir uydurma koltuk değneği, paramparça üstü başı, omuzuna asılı bir torba, bir ayağını sürüyerek, sokak sokak dolaşırdı.

Sol ayağı diz kapağının altında kesilmişti. Orada, öteki sağlam ayağının boyu kadar odundan bir uydurma ayağı vardı. Yürürken taşlara çarparak tok tok sesler çıkartıyordu.

Herhalde ihtiyardı, ama yaşı belli değildi. Sakallı, bıyıkları, kaşları ve saçları bembeyazdı. Elleri sağlam ve kuvvetli görünüyordu.

Kadınlar, yaramaz çocukları onunla korkuturlardı. " Seni Dilenci Babaya vereceğim" derlerdi. Kimsenin kapısını çalmaz, kimsenin kapısının önünde durmazdı. Ancak seslendileri zaman durumsar, ağırlaşır ve kendisine uzatılan parayı alırdı.

Kalabalık bir yerde, bir köşe başında durursa ancak yakınlarındakilerin işitebilecekleri bir sesle:

— Allah rızası için, diye söylenirdi.

Tahta ayağını ileriye doğru uzatıp, sırtını bi duvara yaslayarak uyur gibi, kıpırdamadan ve gözleri kapalı dururken, gelip geçen geçenler, yanında duran bi konserve kutusuna bozuk paralar atıyorlardı.

Yanında koltuk değneği ile bastonu, diğer yanında teneke kutusu, bazen uzun süre kalır, belki uyurdu. Ama ona dikkat edenler, arada bir elini uzatarak kutuda toplanan parayı sırtından yaz kış çıkartmadığı çok eskimiş bir asker kaputunun iç cebine aktardığını görürlerdi.

O yakınlarda bulunan ahçı dükkanlarından, ya da bakkaldan gelenler ona seslenir, bir kâğıt para uzatır:

— Abdullah baba, şunu bozuver, derlerdi.

Bozuk paraları verir, kâğıt parayı koynuna saklardı. Dilencileri toplayıp götürdükleri halde ona dokunmazlardı. Çünkü onun el uzatıp dilendiğini kimse görmezdi. Sonra ihtiyar ve sakat bi adamdı. Köyünü bulup da yollasalar bir iş göremezdi.

Ramazan ayında onun teneke kutusu beş altı defa dolardı. Sonra, Kadir gecesinden sonra fitre vermek için onu arayan çok olurdu.

İstanbul'un, arsız, yüzsüz kaçak ve bir kısmı yankesici dilencilerine karşılık o, ağır başlı, sessiz bir adamdı. Sonra, o, camilere gider, namaz kılardı. Caminin kapısından girince

bi köşede namazını kılardı. Tahta bacağını ileriye doğru uzattığı için, namaz kılanların sırasına girmiyordu.

Akşam namazını da bi camide, ya da bir mescitte kıldıktan sonra alaca karanlıktı ana caddeye yakın bir yerde sokak içindeki bir apartmanın birkaç basamak mermer merdivenini çıkar, kapıdan içeriye girer ve o giriş katındaki karşılıklı iki daireden birisinin kapısı, zili çalınmadan açılır. Dilenci baba içeriye girerdi.

Adamcağızın böylece günlük işi bitmiş oluyordu.

Onun girdiği apartmanın kapısının yanında, siyah üzerine sarı renkle yazılmış " Sadaka apartmanı" yazısı vardı. Altı katlı olan bu apartmanın her katında karşılıklı iki daire bulunuyordu. Dairelerin hepsi doluydu. Giriş katındaki dairelerin birinde de kapıcı Cafer otururdu. Bu adam apartmanının temizliğine, alış verişine, kaloriferine bakardı.

Apartmanın sadaka adını beğenmeyenler başka yerlere giderlerdi, ama bu Sadaka apartmanının dairelerinden birinin boş kaldığı görülmezdi. Orta halli insanların, kendi işleri ve güçleriyle meşgul olup etliye, sütlüye karışmayanlar oturdukları bir yerdi.

Kiracıların hiçbiri apartamanın sahibini tanımazdı. O, giriş katında oturan Emine adındaki, kırk yaşlarında kadar bir kadın toplardı kiraları, Dairelerin kiraya veren, konturatları yapan da oydu.

Garip bir kadındı bu Emine, kimseyle konuşmazdı. Kira vermek için kapısını çalanlar bazen daire kapısının içinde Dilence Babanın o uydurma koltuk değneğini ve ayağının tek ayakkabısını görürlerdi.

Bu kadın, bu dilenci ihtiyarı ne diye evine alıyordu? Sevabı seven, zengin bir kadın mıydı? Burası anlaşılmadı gitti.

Kiraya verilen altı katın dairelerinden başka apartmanın altında bir terzi, bir de aktar dükkânı vardı. Bütün kiralar yüzbin lira kadar bir aylık gelir sağlıyordu. Bakımlı olan

apartamandan bütün kiracılar hoşnuttu.

Dilenci baba, o semte dört yıl önce bu apartman yapıldıktan sonra gelmişti. Onu şehrin birçok mahallesinde de görürlerdi. Günde bir defa olsun oralardan geçerdi.

Onu, İlhan da, daha okula başlamadan ve babası ölmeden önce sokakta görürdü. Ondan çok korktuğu için ilkokula annesi götürüp getirirdi. Sonra babası bir trafik kazasında ölmüş, İlhan sekiz yaşındayken babasız kalmış, hiç alışık olmadığı halde annesi, evlerde gündelikle, hizmetçiliğe gitmeye başlamış, sonunda da işte, üşütmüş evde iki ay kadar yorgan döşek yatmış, çalışıp kazandığı paralar bitince, komşuların yardımı ile mahalleden fakir kâğıdı çıkartmış ve hastahanelerden birine yatırılmıştı.

İlhan bir haftadan beri sokaklardaydı. Artık ne yiyecek bulabiliyor, ne okula gidebiliyor, ne de barınacak yer bulabiliyordu. Bir tek odasını kiraladıkları dul kadın:

— Evlâdım, ne halde olduğunuzu biliyorum, ama benim gelirim yok. Odayı kiraya verip de ekmek parası yapıyorum, demişti.

Sonra da onların bi yataklıkla, bir sandığını, iki parça yemek kabını aralığa koymuş, odayı bir işçi kıza kiralamıştı. İlhan böylece açıkta kalmıştı. Pek başı sıkılırsa, sandıkla yatak bağının konduğu aralıkta, bu yatak bağının üstünde yatardı. Kadın yine hâlden anlayan bir insandı.

İlhan bir iki defa hastahanenin kapısına gitmiş, ama onu içeriye almamışlardı. Kapıca içeriden sordurmuş, annesinin daha bir zaman orada kalması gerektiğini bildirmişlerdi.

İlhan, iki günden beri ağzına bir lokma ekmek bile atmadığını bir öğle vakti, bir çeşmenin yalağının yanında, üzerine kova filan koymak için yaptıkları mermerin üzerinde otururken Dilenci Babanın ağır ağır geldiğini gördü. Adamın bir elinde bir kese kâğıdı vardı.

Doğru çeşmeye geldi. Durmadan akan suya kesekâğıdını tuttu. Kâğıdın altını deldi. Su akıp gitti. Kâğıdı taşın üs-

tüne koydu.

— Bu su böylece akıp gider, ziyen olur, dedi.

İlhan çekilerek:

— Ben akıtmadım suyu, dedi.

Dilenci baba:

— Ben da sana, suyu boşuna akıttın demiyorum, dedi. Zaten musluğunu koparmışlar. Bir kimse de şuraya bir tıkaç yapayım demez. Dese de ne olacak. Biri gelir, iki avuç su içer, tıkacı yerine koymadan savuşur gider. Öyle değil mi?

— Doğru söylediniz.

Dilenci baba koltuk değneğini, sopasını yanına uzatıp mermerin kenarına oturdu. Kese kâğıdını yıttı. Bu kâğıtta üzüm varmış. İçinden ufak bir salkım aldı, uzattı:

— Al oğlum.

İlhan açtı. Üzüm pek güzeldi. Ama o terbiyeli çocuktu. Açlıktan ölse de kimseden bir şey istemezdi.

— Teşekkür ederim, dedi.

İhtiyar adam:

— Al canım, dedi. Zehir değil ya bu? Yoksa dilenci olduğum için mi almak istemiyorsun.

— Hayır, onun için değil, dedi. İlhan.

— Öyleyse al. Biri yer, biri bakar, kıyamet ondan kopar, derler. Zehir değil a bu? İki çitmik üzüm.

İlhan almaya mecbur oldu. Aç midesine bu üzümler çok iyi geldi. Elinde olsa bütün kağıttaki üzümleri yerdi.

Dilenci baba:

— Sen beni tanıyor musun? diye sordu.

— Evet, dedi İlhan. Bizim sokaktan da geçerdiniz bazen.

— Senin baban ne iş yapar?

— Benim babam tesviyeciydi. Ama bir trafik kazasında öldü.

— Oooo, işte bu fena. Peki ne oldu sonra?

İlhan'ın dert dökmeye ihtiyacı vardı. Karşısındaki dilenci de olsa nihayet bir insandı. İçini çekerek:

— Annem evlere gündeliğe gidiyordu, dedi. Bir yerde üşütmüş, tamam iki ay yattı evde. Sonra mahalleden fakir belgesi çıkarttılar, onu hastaneye yolladılar. Bir haftadır orada.

Dilenci baba:

— Sen gidip gördün mü? dedi.

— Beni içeriye sokmuyorlar, dedi İlhan.

— Neye sokmuyorlar? Bir çocuk annesini görmeye gidemez mi?

— Belki üstüm başım çok berbat, dedi İlhan. Ama içeriden haber getiriyorlar. Daha iki hafta kalacakmış.

— Eh, varsın kalsın.

Dilenci baba biraz durduktan sonra:

— Eviniz mi var? dedi.

— Yok, dedi İlhan. Bir kadının tek odasında oturuyorduk. Kira verecek paramız kalmadı. Annem de hastahaneye kaldırılınca kadın odayı bir başkasına kiraladı.

— Peki sen?

— Ben mi?

— Öyle ya? Sokakta mı kaldın?

— Öyle sayılır.

— Peki, ne yapıyorsun?

— Hiç.

— Akraban, amcan, dayın, enişten yok mu?

— Bizim kimsemiz yok.

— Gökten zembille mi indiniz be çocuk. Kimsesiz insan olur mu?

— Olanlar ölmüşler.

İlhan, çocukları korkuttukları bu dilenci ihtiyarın düzgün konuşmasına, kendisiyle ilgilenmesine şaşıyordu. Kimseyle konuşmayan, kimseye el açmayan, bu fakir adam ağır, ağır yerinden kalktı. Koltuk değneğini, koltuğunun altına sıkıştırdı. Öteki eline değneğini aldı.

— Allah yardımcın olsun be çocuk, dedi.

Tahta ayağı yerde tok tok seseleri çıkartarak uzaklaşmaya başladı. Epeyce gitti, sonra geriye döndü. Şimdi yine ağır ağır yaklaşıyordu.

İlhan şaşkın, kararsız, aç ve üzüntülüydü. Ne yapacak, nereye gidecek, kime sığınacaktı?

Dilenci baba yaklıştı, yanında durdu:

— Bana bak çocuk, dedi. Karnın aç mı?

İlhanın içinde, midesinde sıcak sıcak bir gurultu vardı. Bunu belki dilenci dinlese duyabilirdi. Ama o:

— Değilim, dedi. Aç değilim.

— Kimsen yok da, paran yok da nereden ne bulup yiyorsun?

— Hiç.

— Adın ne senin?

— İlhan.

— Buralı mısın?

— Evet.

— Hiç okula gittin mi?

— İki yıl okudum.

— Demek sekiz yaşında filansın?

— Evet.

— Sen burada du, bir yere ayrılma. Ben şimdi geleceğim.

İhtiyar adam tekrar tak tak yerde sesler çıkartarak gitti, köşeden kayboldu. Biraz sonra yine göründü, geldi, geldi. Elinde kâğıda sarılı iki simit, biraz da kaşar peyniri vardı.

— İlhan, dedi. Ben çok açlık çektim, çok yalnızlık çektim? Ben halden anlarım. Birgün bu sıkıntıların geçer. Sen bunları ye. Bak hava bozacak gibi. İri iri, kara kara bulutlar rüzgârın önüne düşmüş sürükleriniyorlar. Zaten önümüz kış. Beni iyi dinle. Sana bir yer tarif edeceğim. Oraya git. Orada Emine Hanım var. Hastahaneye gider, annenden haber getirir sana. Hava kararınca gel. Sadaka apartmanı, unutma. Kapıcıya sor. Kapıcının adı Caferdir. O yoksa bile kapıdan girince, giriş katındaki solda bulunan dairenin kapısını çal.

Dilenci baba, caddeyi ve sokağa tarif etti. Ayrıldı, biraz uzaktan döndü:

— Unutma, dedi. Anandan haber alırsın.

Artık başını çevirmeden telaşsız, acelesiz yürüyüp gitti.

İlhan açtı. Taşın üzeride, taze iki simitle, yağ kâğıdına sarılı kaşar peyniri duruyordu. Dilencinin kaybolduğu yere gözlerini dikmiş, düşünüyordu. Annesinden haber alınacakmış? Kimdi bu Emine Hanım? Sonra nasıl apartmandı bu Sadaka apartmanı? Sokak sokak dilenen bu adam kimin nesiydi?

O, kendisine, sadaka veya fitre verildiği zaman, elini önce çenesine, sonra alnına değdirerek selam verir, böylece teşekkür etmiş olurdu.

Başı sıkıntıda olanlar, hastası olanlar, kederi, acısı olanlar, bir sadaka vermek için sahiden de fakir olan bir adam arıyanlar, bu sessizce gelip geçen adama verirlerdi sadakalarını.

Onu camilerde, mescitlerde namaz kılarken görenler çoktu. Müslüman bir adamdı o. Kimbilir, belki evliya idi, belki Allah'ın sevgili kullarından biriydi.

Ondan, çocukluğunda korkmuş olan İlhan, şimdi ona daha başka bir gözle bakıyordu. Evet, bu adam dileniyordu. Ama elini açmadan, sesini çıkarmadan dileniyordu. Bir köşede otururken yalnız:

— Allah rızası için, diyordu.

Bunu da işitenler çok azdı. Onun başını göğsüne sarkmış, gözleri kapalı, koltuk değneği, bastonu ve teneke kutusu yanında görenler:

— Zavallı uyuyup kalmış, diye söylenirlerdi.

Sonra çıkarıp teneke kutusuna bozuk paraları atarlardı. Elli kuruş, bir lira, beş lira, ne geçerse ellerine. Sonra iyi bir şey yapmış olduklarına inanıp içleri rahat ederek yürüyüp giderlerdi.

Dilencinin verdiği simit, kaşar peyniri yenilir mi? Demek İlhan bir dilenciden de daha kötü bir duruma düşmüştü. Açtı işte. İyice açtı. Simit ve kaşar peyniri burnuna mis gibi kokuyordu.

Gözleri doldu, kirpiklerine bir iki damla yaş geldi. Simidi tutan eli kalktı, simidi ağzına götürdü. Ilık simit ve susam kokusu onu büyeledi. Yanaklarına bir iki damla yaş inerken simidi ısırdı. Aynı zamanda hıçkırdı. Şimdi hem hıçkırıyor, hem de simitle kaşar peynirini yiyordu.

*
* *

Sonbahar yağmurları başlamıştı herhalde. O akşam epeyce serinlik çıkmış ve güneşin batacağına yakın inceden başlayan bir yağmur, gittikçe hızını arttırmıştı.

İlhanın arkasında, tenine giydiği bir tek gömlek vardı. O da çabucak ıslanmıştı. İster istemez, hem de koşarak Sadaka apartmanının yolunu tuttu. Dairenin kapısını çalarken de hemen hemen ıslak gömleği tenine yapışmıştı.

Kırk yaşlarında kadar güzel yüzlü, orta boylu bir kadın kapıyı açtı. İlhanı yukarıdan aşağıya süzdükten sonra, kim olduğunu sormadan:

— Gir içeriye oğlum, dedi.

İçeriden bir ses:

— Kim o Emine, diye sordu. Çocuk mu geldi?

İlhan, dilencinin verdiği simit ve peyniri yerken gözleri yaşla doldu.

Kadın:

— Evet, dedi. Hayli ıslanmış.

Sokağa bakan pencere yerden az yükseklikteydi. Ayrıca demirparmaklığı vardı. Bu pencerenin önünde Dilenci baba oturuyordu. Başında beyaz bir takke, üzerinde pijamalar vardı. Pijamanın pantalonunun bir bıçağı bir çengeli iğne ile yukarıya tutturulmuştu. Adamın öteki ayağında yeni bir terlik vardı. Tahtadan ayaklık duvarın bir köşesindeydi. Ama yeni bir koltuk değneyi yanındaydı. Divanın üstünde

bir sigara tablası vardı. Bu tablada bir sigara tütüyordu.

İlhan odaya girince ne diyeceğini şaşırdı. Çok iyi döşenmiş ve bir insanı rahatlandıracak olan bu oda zengin bir insanın odası gibiydi. Epeyce uzunsu olan bu odanın dip tarafında üzerine tabaklar konmuş, yemek hazırlanmakta olan bir yemek masası vardı.

Burası herhalde bu küçük dairenin salonu olmalıydı. Bir sehpa üzerinde bir de televizyon bulunuyordu. Ayrıca koltukları ve kanapeler vardı.

İlhan ıslak üstü başı ve çamurlanmış ayaklarıyla içeriye girmeye korkuyor, çekiniyordu. Kadın:

— Biraz gel benimle oğlum, dedi.

Biraz sonra İlhan elini, yüzünü yıkamış, sırtına, kollarını katlayıp kıvırdığı bol bir pijama pantalonu vardı. Paçalarını da üstüne katlamıştı.

Dilenci Baba:

— Geldiğine iyi ettin, dedi. Ben biliyorum. Sen saygılı bir çocuksun. Daha alnının damarı çatlamamış. Annenden haber alınacağını sana söylemeseydim gelmezdin buraya. Hangi hastahanede senin annen?

— Gureba'da, dedi İlhan.

Dilenci baba seslendi:

— Duydun mu Emine?

— Duydum, dedi kadın.

Dilenci baba İlhana sordu:

— Adı ne senin annenin?

— Necmiye, dedi İlhan.

— İç hastalıkları servisinde olacak, değil mi?

— Evet.

— Duydun mu Emine?

Derli toplu olan bu sofrayı hazırlayan kadın:

— Duydum, dedi. Kulağım sende.

— Yemek olarak ne var?

— Terbiyeli düğün çorbası, soğanlı yahni, nohutlu pilav. Kavun da var.

— Ömrüne bereket. Kavun iyi çıktı mı?

— Çok lezzetli, çok tatlı, insanın boğazını yakıyor.

— Sağol hanım.

İlhana da bir tabak, kaşık, çatal koymuşlardı. Emine Hanım kâse ile çorbayı getirip herkesin tabaklarına oturttu:

— Buyurun bakalım misafir bey, dedi.

Dilenci baba:

— Alıp getiren, pişirip kotaran, parasını verenden Allah razı olsun, dedi. Allah aç kullarını, yoksulları, hastahane köşelerindekileri, derdinden kurtarsın. Bismillahirrahmanirrahim.

Daha sonra yemek sıra ile yendi. Emine Hanım yemek dağıtıyor, kendisi de oturup yiyor, ara sıra İlhana sesleniyordu:

— Nazlanma öyle oğlu, yetim malı değil bu. Haram para yok içinde.

Belki bir iki aydır İlhan bu kadar güzel bir yemeği doyasıya yememişti. Yemekten sonra Emine Hanım İlhanın gömleğini, pantalonunu yıkamıştı. Onları bir yere asarken:

— Sabahleyin bir ütü basınca giyebilirsin, dedi. Ne yazık ki bizim senin yaşında çocuğumuz yok ki, onun giysilerinden sana da giydirelim.

Divanın önünde kahvesini içen Dilenci Baba:

— Hanım, dedi. Sen, zahmet olmazsa, sabahleyin hastahaneye git, Necmiye Hanımı bir gör. Eğer içeriye sokarlarsa, sonra İlhan'ı da götürürsün. Olmazsa hasta ziyaret gününü bekleriz. Gelirken İlhan'a göre bir şeyler al. Geldiği kıyafetli hastahaneye pek gidemez.

İlhan'ın canına yetmiş olmalı ki o gece kaç gecelik üzüntülü uykusuzluğunu giderdi. Dilenci babanın oturduğu di-

vanın üstünde yattı. Başının altına tertemiz bir yastık, üstüne bir örtü verdiler.

Bu yabancı evde İlhan uyudu. Hem de bütün gece deliksiz bir uyku çekti. Sabahleyin gözünü açtığı zaman sokak gürültü içindeydi. Pantalonu, gömleği bir sandalyenin üstüne konmuştu. Kalktı, giyindi, üzerine örttüğü örtüyü katladı. Yastığı da üstüne koydu. Çıplak ayaklarına, kendisine verdikleri terlikleri giydi ve çekinerek salondan çıktı.

Sabahın erken saatiydi, birgün evvel yağan yağmurdan sokaklar ıslaktı. Fakat Dilenci baba sessizce evden çıkıp gitmişti. Emine Hanım:

— İlhan, dedi. Haydi kahvaltıya gel. Sonra ben hastahaneye gideceğim. Sen beni beklersin burada. Abdullah Hızıra gelince, o akşam karanlığından önce dönmez.

İlhan şaşkınlıkla:

— Abdullah Hızır kim? diye sordu.

Emine Hanım:

— Dilenci baba, dedi.

Salonun bir ucuna hazırlanan kahvaltı masasında rafadan yumurtadan, reçele ve çeşitli peynirlere, tereyağına kadar her şey vardı. Kızarmış ekmekler çok güzel kokuyordu.

İlhan ister istemez kahvaltıya oturdu. Emine Hanımın ikram ettiği yiyecekleri yedi. Bundan sonra kadın hazırlandı. Hava biraz serin olduğu için kadın arkasına mükemmel bir pardesü giymişti. Zengin bir aile kadınından hiç farkı yoktu.

İlhanı pencerenin önünde bırakarak çıkıp gitti. İlhan boş kalan bu küçük dairede ne yapacağını şaşırmıştı. Pencerenin önünden sokağı seyrederek ne kadar oturduğunu bilmiyordu. Belki üç, dört saat geçmişti ki, Emine Hanım ellerinde epeyce büyük paketlerle döndü. Biraz nefes aldıktan sonra:

— Anneni gördüm, dedi. Bir zatüre atlatmış. İlk yakalandığı zaman iyi bakılamadığı için tedavisi biraz güç olmuş. İki haftadan önce taburcu etmiyecekler. Bugün Perşembe, değil mi? Pazar günü, saat ikiden beşe kadar hasta ziyaret saati. O zaman beraber gideriz.

İlhan:

— Onu gördünüz değil mi? diye sordu.

— Elbette gördüm, dedi Emine Hanım. Epeyce kalabalık bir hasta kovuşunda. Yatağında oturmuştu, benimle öyle konuştu. O da seni çok merak ediyormuş. Hiç düşünmemesini söyledim. Bizim yanımızda, dedim.

Bunları anlattıktan sonra Emine Hanım paketleri açtı. Bu paketlerde İlhana göre iç çamaşırları, bir kat pijama, sonra bir takım elbise, ayakkabı, çorap, gömlek filan vardı.

İlhan iyice şaşırdı:

— Bunları bana mı aldınız? diye sordu.

— Evet, dedi Emine Hanım.

— Fakat bunları ne ben ödeyebilirim, ne de annem!

Emine Hanım:

— Bir şey ödemeye mecbur değilsiniz, dedi. Biz gördüğümüz iyiliklerin karşılığı olarak arasıra başkalarına yardım ederiz.

— Fakat teyzeciğim, siz kimsiniz?

Kadın içini çekti:

— Ben dilenci babanın karısıyım, dedi.

— Neden böyle bir adamla evlendiniz?

Emine Hanım biraz kaşlarını çatarak İlhan'ın yüzüne baktı. İlhan böyle bir soru sorduğundan utandı. Başını eğerek:

— Bilmiyorum, dedi.

O bir dilenci. Daha beş altı yıl öncesinden beri ben onu tanıyorum. Bizi, annelerimiz, ona vereceğim diye korkutur-

lardı. Herkes onu Dilenci Baba olarak bilir. Ama ben yeni yeni anladım ki o çok iyi ve acıması olan bir insan. Bana da acımış olmalı ki simit aldı, peynir aldı, sonra buraya çağırdı. Ama burası neresi? Sizin eviniz mi? Sokak sokak dolaşan, dilenen yaşlı bir adamla siz neden evlendiniz?

Emine Hanım:

— Bana bak yavrum, dedi. Ben onu hep dilenci olarak tanıdım. Altı, yedi yıl önce bir gecekonduda oturuyordu. Ben çok sıkıntılı bir durumda kalmıştım. Kimsem yoktu. Param yoktu. Evim barkım yoktu. Hatta ümidim de yoktu. Çalışmak için iş arıyordum. Aç kalmıştım, sokakta kalmıştım. İnsan bir dereceye gelir ki artık ona dilenmek, insanların acıma duygularına sığınmak gerekir. İşte böyle bir durumdaydım ben. Ona rastladım. Bir kış günüydü. Soğuktan titriyordum, kendimi öldürmek istiyordum. Beni gecekonduya aldı, bir saç sobası, odunları, bol bol yiyeceği vardı. Bir dilencinin bu kadar varlığına şaşırmıştım. Konu komşu bir kadının böyle bir dilencinin evinde barınmasını hoş görmezdi. Bunu o da anladı ve bana "Emine Hanım, dedi. İstersen sana biraz para vereyim, buradan ayrıl, git. İstersen bana var."

Gördüğüm iyilik, bu adamın dürüstlüğü beni çok etkiledi. Onunla evlenmeye razı oldum. İki yıl daha gecekonduda oturduk. Benimle o semtte oturan kadınlar bir dilencinin karısı diye konuşmazlardı. Abdullah Hızır efendi bir arsa almıştı. Onun üzerine bu gördüğün Sadaka apartmanını yaptırdı. Kendisi görünmezdi. Beni öne sürerdi. Apartman yapıldı, daireleri kiraya verildi. Biz de bu daireye yerleştik.

İlhan:

— Bu apartmanın hepsi Dilenci babanın mı? diye sordu.

— Evet, dedi Emine Hanım.

— Kiracılarınız var değil mi?

— Evet.

— Neden hâlâ dileniyor?

Emine Hanım:

— İlhan, dedi. Eğer Abdullah Hızır dilenciliği bırakıp apartmana çekilse, bu dairelerin kirası ile yaşasa sana rastlayamazdı. Sana yardım edemezdi, bunun gibi daha başkalarına da yardımda bulunamazdı. Daha iyisi, o isterse bunları sana anlatır.

— Bu apartmanın dilenci babanın olduğunu bilirler mi?

— Hayır. Benim zannederler.

Emine Hanımla karşılıklı yemek yediler. İlhan yıkandı, yeni çamaşırları giydi, elbiseyi, ayakkabıyı da giydi. Babası öldü öleli arkasına yeni bir şey giymemiş, doyasıya yemek yememişti. Şimdi dilenci babaya ve bu Emine Hanıma teslim oluyor, onlara birgün borçlarını ödemeyi hesaplıyordu.

Dilenci baba, hava karardıktan sonra daireye geldi. Çok yorgun ve keyifsiz görünüyordu. Hiç konuşmadan dilencilik kılığını değiştirdi. Takma ayağını çıkardı, elini, yüzünü, tek ayağını dikkatle yıkayıp pijamalarını giydi. Pencerenin önündeki divana çekilip oturdu. Rahat bir soluk aldıktan sonra.

— Ne haber bakalım evlat, dedi. Annenden haber aldın mı?

— Aldım, dedi İlhan. Pazar günü ben de Emine teyzeyle annemi görmeğe gideceğim.

— Çok iyi olur. Giderken bir şişe kolonya alınız. Sonra biraz meyve götürmek lâzım. Teyzen yastığının altına biraz para bıraksın.

İlhan şaşkına dönmüştü. Paraları bir bir toplayan bu yaşlı adam onları harcamaktan hiç çekinmiyordu. İlhan:

— Amca, dedi. Bu iyiliklerinizi nasıl ödeyeceğiz?

Adam içini çekerek:

— Bana amca, dedin, dedi. Bir dilenciye amca denir mi? Ben bazen evlerin önünden geçerken kadınlar, kızlar sadaka vermek isterlerse: "Hey, dilenci" diye seslenirler. Dilen-

ciden amca olur mu?

İlhan akıllı ve nazik bir çocuktu:

— İzbe odasını bize kiralayan kadın, apartmandan yemek ve para yardımı gördüğü hâlde, annemin hastaheneye yattığını fırsat bilerek eşyamızı odadan çıkardı, dedi. O apartmanda kaç kiracı varsa, hepsinin işleri yolundaydı. Ama hiç kimse kendilerine gündelikle hizmete gelen, başkalarından daha ucuza çalışan annemi düşünmediler. Onların hiç birine amca, ya da teyze diyemem. Onlar yüreklerini başka insanlara karşı kapatmışlar. Onlar bizim gibi başları sıkıntıya düşmüş olanlara yalnız: "Allah yardımcınız olsun" derler. Ya da "Bana ne?" derler.

Dilenci baba:

— Sen bunları nasıl düşünebiliyorsun? dedi.

— Bu yoksulluk başımıza geldikten sonra düşünmek zorunda kaldım, dedi. Kimse başkasının derdinden, kederinden pay almak istemiyor.

Dilenci baba:

— Emine Hanım, diye seslendi. Bu akşam bize ne yedireceksin?

Emine Hanım:

— Yine çorba var dedi. Koyun eti almıştım. Parça et. Onları pişirdim, dereotu ve taze soğanla kızarttım. Herhalde iyi olmuştur. Dünden kalan pilav var. Bir de güzel yapıncak üzümü aldım. Bu mevsimde yapıncağın en tatlı zamanı.

— Ha şunu bileydin. Eee, bizim misafir sıkılmadı ya bugün?

— Zannetmem, onun bin türlü düşüncesi var.

— Düşünmekle insan hiçbir müşkilini halledemez. İnsan kendisini biraz oluruna bağlamalı. Neyde annesinin adı?

— Necmiye.

— Giderken ona birşeyler götür, biraz da para bırak. Okuyup yazması filan varmıymış?

— Ortayı okumuş. Sonra Akşam Kız Sanata gitmiş. dikiş, biçki bilirmiş. Dikiş makinesi olmadığı için terzilik yapamamış.

*
* *

İlhan iki defa gitmişti annesine. İkinci gidişinde Necmiye Hanım hayli iyileşmişti. Biraz gezinebiliyordu. Hekimler kendisini taburcu etmek istiyorlarmış. Kış yaklaşıyormuş. Hasta çok olurmuş. Necmiye Hanım gidecek yeri olmadığını söylemiş, birkaç gün daha müsaade etmişler.

Ana oğul koridorda, bir sıranın üzerinde konuşuyorlardı. İlhan:

— Düşünme anne, diyordu. Emine Hanımlara gideriz. Onun dikiş makinesi de var. Sen komşulara dikiş dikersin, nasıl olsa boğazımız çıkar.

Necmiye Hanım:

— Emine Hanım kim? demişti. Zengin bir kadın mı?

— Anne, o Dilenci babanın karısı.

— Dilenci Babanın mı?

— Evet.

— Sen neler söylüyorsun oğlum! Öyle bir kadın dilencinin karısı olur mu?

— Olmuş işte. Onların apartmanları var. Bütün apartman onların. Daire daire kiraya veriyorlar. Altında da iki dükkân var.

— Oğlum, böyle şey olur mu?

— Olur anne. Hem beni okula yazdırdı Emine Hanım.

— Okula mı yazdırdı?

— Evet, bu sene üçüncü sınıfa gidiyorum.

— Kim yazdırdı?

— Emine teyze.

— Dilencinin karısı öyle mi?

— Evet. Onun adı Abdullah, Abdullah Hızır. Hızır soyadı imiş.

— Şu bizim kapının önünden de geçen evliya dedikleri ihtiyar mı?

— Evet anne. Sana selam yolladı. Hiç üzülmesin, dedi. Onların oturduğu apartmanda bir küçük oda var. Onu bize verecekler. Sen iyice kendine gelinceye kadar orada oturacağız.

— Dilencinin evine mi kaldık?

— Anne, böyle konuşma günahtır. Emine teyzeyi görmüyor musun? Giyim kuşam yerinde. Bir yığın bileziği var.

O pazar, Emine Hanım gidip Necmiye Hanımı almış, bir taksi tutarak Sadaka apartmanına getirmişti. Kadıncağız dünyaya yeniden gelmiş gibiydi. Emine Hanım:

— Artık birşeye üzülmeyiniz, diyordu. Oturacak yeriniz var. Sağlığınızı iyice kazanınca dikiş dikersiniz. Bizim mahalle zengin yatağıdır. Müşteri çok.

O akşam, hava kararınca Dilenci Baba gelmiş, üstünü başını değişip pijamalarını giymiş, elini yüzünü yıkamış ve:

— Safa geldiniz Necmiye Hanım, demişti. Düşmez kalkmaz bir Allah. Hiç merak etmeyiniz. Allah kulundan geçmez. İşlerinizi yoluna koyarsınız. Aslan gibi oğlunuz var. O yetişir, size bakar.

Havalar da birden bozuvermişti. Dışarıda yağmur vardı. Yemeğe oturdular. İhtiyar adam:

— Buyurun Necmiye Hanım, dedi. Emine ağız tadı olsun diye tatlı da yapmış.

İlhan o daireye alışmıştı. Kalkıyor, tuzluk getiriyor, su getiriyor, sonra sofranın toplanmasına yardım ediyordu. Yemekten sonra utangaç çekingen olan Necmiye Hanıma yaşlı adam:

— Biliyorum, bu işe aklınız ermiyor, dedi. Ama benim anlattıklarımı dinledikten sonra içiniz rahat edecektir.

Üçü de yemekten sonra kahvelerini içiyorlardı. Elektrik yanmış, salonun perdeleri indirilmişti. Dilenci Baba:

— Benim doğduğum yer, Bolunun Gerede kazasının köylerinden biridir, dedi. Oradan askere gitmiştim. Anam, babam, bir de sözlüm vardı. Ben anamın, babamın yaşlılık çağında dünyaya gelmiştim. Biraz davarımız, az buçuk tarlamız vardı. Yuvarlanıp gidiyorduk işte. Köyden çıktım, asker ocağına girdim. Tam da tezkere alacağım sırada beni Koreye gidecek alaya seçtiler. Kore neresi bizim Türkiye ne-

Dilenci baba, İlhanla annesine akşam hayatını anlatmaya başladı.

resi! Biz yakın bir yer sanırdık, kaç defa güneş battı, doğdu, kaç günü, kaç geceyi deniz üstünde geçirdik bilmem dilekolay. Akdenizi, Kızıl denizi geç. Hint denizine çık, adını bile bilmediğimiz, duymadığımız milletlerin, devletlerin önünden geç. Hindistanı, Birmanyayı, Taylandı arkanda bırak, Çin denizine gir, oradan yarımada olarak uzanan Koreye var.

Dilenci baba, sokaklardan geçerken ağzını açmayan bu yaşlı adam, şimdi rahat konuşuyor, anlatıyordu:

— Elbette duydunuz? Kore savaşları yirmibeş Haziran bindokuz yüz elli de başladı. Kore yarımardasında iki tane Kore cumhuriyeti vardı. Biri bizim yardıma gittiğimiz Güney Kore, öteki de Kuzey Kore ki, sözde cumhuriyet, ama Komünist Çin taraftarı. Birleşmiş Milletlerden yirmi milletin askerleri Güney Koreye yardıma gitti. Biz savaş görmüş değildik. Toy sayılırdık. Ama dünyaya parmak ısırtan bir dövüşe girdik ki sormayın. Kuzey Koreye Çin yardım ediyordu. sonsuz bir asker bolluğu ile perde perde saldırıyorlardı, biz de karşı duruyorduk. Bizim karşı durmamızla savaşa katıldığımız çeşitli milletlerin askerleri sarılmaktan kurtuldular. İyi dayandık, Allah sizleri inandırsın, kaya gibi durduk. Ama bizim Tugay yediyüz ile sekizyüz arasında zayiat verdi.

Dilenci baba sigarasından bir nefes daha çekip dumanını saldıktan sonra:

— Ben, yanımda bizimkilerle perde perde saldıran düşmanı kırmaya çalışıyordum. Yanımdaki memleketlilerim, yurtaşlarım bir bir eksiliyor, o aslan gibi dövüşen yiğitler, yerlere seriliyorlardı. İnsan böyle bir savaşa girdi mi artık aklına birşey gelmez. Ölümü hiçe sayar. Nasıl oldu bilmiyorum, gözlerim karardı, kendimden geçtim. Bir de gözlerimi açtım ki çevremde çekik çekik gözlü, elmacık kemikleri çıkık insanlar var. Burnuma ecza kokuları geldi. Ne hallerinden anlarım, ne dillerini bilirim. Nerede olduğumu da bilmiyorum. Meğer başka yaralılarla beraber beni Mançuryaya yollamışlar. Orada bir hastaheneye yatırmışlar. Günlerce

kendime gelememişim. Geldiğim zaman da artık sol ayağım yoktu. Onu diz kapağımın altından kesip atmışlar.

Dilenci Baba:

— İşte böyle, dedi. O gün bugündür tünemiş leylek gibi tek ayak üstündeyim.

İlhan:

— Amca, dedi. Bizimkiler seni ne diye almamışlar?

Dilenci Baba:

— Öldü sanmışlar, dedi. Aslında bir bomba bacağımı koparmış. Kanım yaradan boşalmış. Göğsümden künyemi almışlar, beni de şehitler sırasına koymuşlar. Ötekilerin bir iyilik tarafına rastlamış, bakmışlar ki ben hâlâ yaşıyorum. Önce çadır hastahanesine, oradanda bilmem nerelere yollamışlar. Koreli bir operatör, parçalanmış ayağımın çürüklerini ayıklayıp kesmiş, günlerce kendimi gelememişim, sonra işte öldürmeyen Allah öldürmez.

İlhan tekrar:

— Dillerini bilmiyordun da bunları nasıl öğrendin? diye sordu.

Dilenci Baba:

— Sonradan, dedi. Uzun süre hastahanede kaldım. Sonra beni esir kampına yolladılar. Hemen hiç bizden kimse yoktu. Hep başka milletlerden. Bunların çoğu sapa sağlamdı. Bir ben tek ayaklı.

— Sonra ne oldu?

— Anlatıyorum ya işte. Bu Kore savaşı hemen hemen bir yıl sürdü. Ateş kes anlaşmasından sonra pazarlığa giriştiler. Birleşmiş milletler adına gelen askerler dörtyüz elli bin esir ve kayıf verdiler. Komünistlerden ise birbuçuk milyon insan ölmüş derler. Mütareke iki yıl daha sürdü, sonra barış oldu. Zannedersem esirleri karşılıklı olarak değiştirmişler. Bana esir kampında fazla dikkat etmezlerdi. Tek ayaklı adam, yarım adam demektir. Korenin havası bizim Türkiyemizin

havasına benzer. Ben hiç sarsılmadım. Mançurya bana biraz soğuk geldi. Mancuryada Kömür ve bakır madenlerinde çalıştım. Tahtadan bir ayaklık uydurmuşlardı. Pekâlâ çalışıyor ve işe yarıyordum. Bu Mançuryalılar Türklerle Orta Asyadan akraba olurlar. Yalnız dinleri Budisttir. Çine bağlı bir millettir. Madenlerde herkes çalışmaz. Bu iş bizde olduğu gibi biraz tehlikelidir. İnsan gün görmez. Yerin dibinde çalışacaksın. Benim dünyadan, esirlerin değiştirildiğinden haberim yoktu. Çinceyi öğrenmiştim. Kuzey Kore dilini de epeyce biliyordum.

Dilenci Baba sigarasını tazeledi.

— İşte böyle, dedi. Dünyanın uzak bir ucunda her şeyden ümidimi keserek tamam on iki yıl yaşadım. Madencilik, ormancılıktan sonra ufak tefek ticaret yaparak Birmanyaya geçtim. İki yıl da orada kaldıktan sonra Hindistana attım kapağı. Hindistanda işlerim iyi gitmedi. Biriktirdiğim parayı kaptırdım. Camiye sığındım. Ölmeyecek kadar bir şey yiyebiliyordum. Müslüman Hintliler bana biraz yardım ediyorlardı. Memleketten ayrılalı onbeş yıl olmuştu. Hindistanda Cami temizliğinde çalıştım. Param yoktu ki bir yolunu bulup memlekete döneyim. Orada biraz da İngilizce öğrendim. Tek ayakla gurbette uşaklık etmek de çok ağrıma gidiyordu. Memleket gözümde tütmeğe başladığı sırada Namaza gelen müslümanların verdikleri sadakayı biriktiriyordum. Sonra ne oldu bilmiyorum. Beni hırsızlıkla suçladılar, attılar bir cezavine. Orada unutulup kaldım.

Dilenci Baba:

Lafı uzattıkça uzattım, dedi. İşte benim Kore savaşı böyle olmuştu. Neden sonra, bana Zekât veren adam beni yine camide aramış. Orada benim üzerimde para bulunduğunu ve hırsızlıkla suçladıklarını söylemişler. Adamcağız sözü geçen, hatırlı bir kimseymiş. Kalkıp gerekli yerlere başvurmuş. Beni bulup çıkardılar. Zavallı adam:

"Sevap yaparken senin felaketine sebep oldum. Bağışla beni!" dedi.

İşte bu müslüman beni Madaras liman şehrinden bir vapura bindirdi. Sefarethaneden bir pasaport uydurdu. Ne nüfus kâğıdım var, ne de üzerimde kimliğimi belirten bir belge. Eh, dile kolay. Bindokuzyüz ellide Türkiyeden ayrılmıştım. İşte tamam yirmibeş yıl sonra vatanıma dönüyorum. İstanbula varışım bin dokuzyüz yetmişbeş. Dilek olay. Yanımda Müslümanın verdiği yüz sterlin vardı. Şehre çıktım, bir otele gittim Sirkecide. Bir takım sorularla karşılaştım. Kimin nesiyim, nereden gelmişim, nereye gidecekmişim. Bereket yanımda o pasaport var. Doğru polis müdürlüğüne gittim. Halimi anlattım. Hani Türkçeyi unutmuş gibiydim. Ordu dilini, Çin dilini, Kore dilini biliyordum. Tutuk tutuk konuşuyordum. Beni bilen eden yok. Gerede'nin köyünden telgrafla künyemi sormuşlar. Oradan on gün sonra yazı geldi. Mehmet Ali oğlu Abdullah Hızır Korede şehit olmuş, köye böyle haber ulaşmış, benim adımın karşısına kırmızı kalemle şehit işaretini koymuşlar.

Emine Hanım bile bunları hiç duymamış gibi dikkatle dinliyordu. Necmiye Hanımla İlhan dalıp gidiyorlardı. Dilenci baba:

— Neler çektiğimi, sağ olduğumu anlatmak içni nerelere baş vurduğumu ne ben söyliyeyim, ne de siz sorunuz. Yirmi beş yıla yakın bir süre önce dönenlerin hepsi dağılmış, bizim Kore gazilerinden bir kula rastlıyamadım. Yalnız bir şubede çalışan ihtiyar bir binbaşı beni hatırladı. Benim anlattıklarımla onun anlattıkları birbirini tutuyordu. İş mahkemeye döküldü. Genel Kurmaydan soruldu. Büyük savaştan önce sol omuzumdan bir kurşun yemiştim. Etimi sıyırıp geçmiş onu da gösterdim. Uzatmıyayım vilâyetten bana bir kâğıt verdiler. Bu defa köyümün yolunu tuttum. Hani yanımdaki paralar da suyunu çekmişti.

Dilenci Baba bir soluduktan sonra:

— Yahu, dedi. Geç oldu. Çocuk da yarın okula gidecek. Necmiye Hanım sana da uyku lazım, bu gecelik bu kadar. Üst yanını başka zaman anlatırım.

Necmiye Hanımla İlhan, Allah rahatlık versin, diyerek kendilerine ayrılan odaya geçtiler. Orada bir karyola, bir de divan vardı. Emine Hanım bir elbise dolabı ile bir de masa koymuştu. İlhan bu masanın üzerinde çalışıyordu. Zaten pek de çalışmasına gerek yoktu. Akıllı çocuktu ve üçüncü sınıfın dersleri ona ağır gelmiyordu.

Ertesi sabah, erkenden kalkması gerekiyordu. Annesini uyandırmadan dışarıya çıktı. Dilenci baba yine kılığına girmiş, koltuk değneğini, sopasını ve torbasını alarak çıkıp gitmişti. Emine Hanım:

— Annen varsın uyusun, dedi. Fazla gürültü etmiyelim. Bak sana rafadan yumutra haşlıyorum. Soğutmadan ye. Peynir, zeytin, hepsi masada. Hiç çekinme, ye ben anneni bekliyeceğim. Daha çok zayıf, varsın uyusun.

İlhan Emine Hanımın elini öptü, çantasını alarak okula gitti. Biraz sonra Necmiye Hanım da kalkmış, gürültü etmekten çekinerek küçük odadaydı. Onun öksürüğünü duyan Emine Hanım kapıyı vurdu:

— Kahvaltıya bekliyorum, dedi. Yüz havlunuz karyolanın ayakucunda asılı.

Bu kadın herşeyi düşünüyordu. Hem de yardım ettği kimseyi hiç sıkmıyordu. Necmiye Hanıma da yumurtasından reçeline kadar kahvaltı hazırlanmıştı. Kadıncağız utana sıkıla sofraya oturdu. Emine Hanım:

— Bakın Necmiye Hanım, dedi. Çekinir, sıkılırsanız güceniriim. Biliyorum, size bu durum biraz ağır geliyor. Ama ne yapalım, işte alnınızın yazısı böyleymiş. Hem ne var. Biraz gücünüz yerine gelsin, kendi masrafınızı rahat rahat çıkartırsınız. Ben pek dikiş, biçki bilmem.

Kahvaltıdan sonra:

— Bu adamcağıza neden vardığım size merak olmuştur, dedi. Ama gördünüz ya o talihsiz bir adammış. Telsizde bir gecekonduda oturuyordu. Ben bir ailenin yanında sığıntı gibiydim. Evin kadını zengin mahallelerine gidiyor, günde-

likle çalışıyordu. Ayıp değil a, ben alışmamışım. Zaten yanına sığındığım kadın bize de gündeliğe gelen bir kimseydi. Bir iki sabretti, sonra "Emine Hanım, dedi. Benim canım yok mu? Sen de çalış, böyle oturmakla olmaz."

Emine Hanım sözünü sürdürdü:

— Kadın gidiyor, evin erkeği de vakitli vakitsiz eve geliyordu. Bakışlarından niyetinin bozuk olduğunu anladım. Karısı çalışır, o kahvede oyun oynardı. Daha fazla bıranımayacaktım onların yanında. İnanınız bana, sokakta kaldım. Abdullah efendiye rastladım. Halimi dinledi: "Kızım bu gecelik benim evimde kal, sonra bir çaresine bakarız," dedi. Saçları ağarmış, sakallı bir adamdı. Beş vakitte namaz kılardı. Konu komşu rahat vermediler. Yanına sığındım gündelikçi kadın da benim onun kocasını baştan çıkarmağa çalıştığımı söylemiş. Ben, o mahellede, kötü bir kadın olarak tanındım. Hatta Abdullah Efendiye de işi anlatıp benim gibi yolsuz bir kadını evinde tutmamasını söylemişler.

Emine Hanım:

— Gidip kendimi bir kuyuya atmaktan başka çare yok, dedim. Adamcağız çok üzüldü. "Kızım, dedi. Ne yapayım, bilmem ki. Bir erkek tek başına bir şehirde yaşıyabilir. Ama bir kız, bir kadın yaşıyamaz. Bak seni isteyenler varmış, birinden birine var." Kimseye güvenim olmadığını söyledim. Adamcağız ağzını açıp da bana kendisiyle evlenmemi istemedi. Ben söyledim bunu. Başını eğdi. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. "Kızım dedi. Benim bir dilenci olduğumu biliyorsun." Ben de "Evet, dedim, ama sen vicdanlı ve müslüman bir insansın." İşte bunun üzerine evlendik. Evlendik ama bu sefer benim bir dilenciye tenezzül edecek kadar ahlaksız olduğumu söylüyorlardı. Duramadık o mahallede. Başka bir semtte, başka bir gecekonduya taşındık. Kimse ile görüşmüyordum. Ne olursa olsun bu adam benim kocamdı. Sonra saygılı ve terbiyeliydi. O gün bu gündür onun karısıyım.

*
* *

O cumartesi akşamı dilenci baba, divanına oturmuş, sigara küllüğünü yanına almış, sigarasını da yakmıştı.

— Eee, hanımlar, dedi. Şu bizim hikâyeye başlıyalım mı? İlhan da merakta kalmıştır. Yarın okul yok, biraz geç yatsa da olur, ne dersin çocuk?

— İyi olur amca, dedi İlhan.

Abdullah Hızır anlatmağa başladı:

— Bolunun Gerede kazasının köylerinden olduğumu söylemiştim, dedi. Sirkeciden bir otobüse bindim, beni Boluda bıraktı. Baktım oradan Geredeye taksiler, dolmuşlar işliyor. Birisine atladım. Ver elini Gerede. Gerede de bir otele indim. Bizim köye ne ile gideceğimi sordum. Bundan sonrasını artık karşılıklı konuşmalarla anlatacağım. Otelci bana hangi köyden olduğumu sordu. Ahlatlı, dedim. Otelci:

— Ben bu yakınlardaki bütün köyleri tanırım, dedi. Böyle Ahlatlı adında bir köy duymadım. Senin bir yanlışın olmalı.

— Hayır, dedim. Ben orada doğdum, oradan askere gittim.

Otelci otelin altındaki kahveye gitti. Sağa sola gidecek yolcular orada vakit geçiriyorlardı. Otelci:

— İçinizde Ahlatlıyı bilen var mı? diye sordu.

Bir bilen çıkmadı. Hepsi genç genç adamlar. Birisi:

— Ben yumurta toplarım buralarda, dedi. Duymadım böyle bir yer.

— Canım, dedim. Dere başında, dolaplı değirmeni vardı. Orada, Çınarlık seyran yeridir, panayır da kurulurdu.

Uzakta oturan birisi:

— Bu hemşeri bazı köylerin yer değiştirdiğini bilmiyor dedi. Ahlatlı "Değirmen Başı" olacak. Yaylanın yolu çok

sarptı herhalde, indirdiler köyü. Zaten orman köyü olmalı. Değirmenden sormalı. Ben çocukluğumdan beri bilirim, orada bir değirmen vardır. Su gücüyle çalışır. Musa dayı derler bir sahibi vardı.

Ben hemen:

— Tamam, dedim. Musa dayı benim köylümdü. Ama hep değirmende dururdu. İki oğlu vardı, Hasan, biri de Ali. Benimle yaşıt olmalılar.

Adam bir düşündü:

— Sen var Değirmene kadar git, dedi. Orada sana aradığın yeri söylerler. Sonra da yüzüme dikkatle bakıp.

— Sen kimlerdensin? diye sordu.

— Urgancıların Mehmet Ali'nin oğluyum, dedim.

— Ananın adı Esma mıydı?

— Tamam, dedim.

— Sen Koreye gittin mi? dedi.

— Evet, dedim.

— Allah Allah. Sen Abdullah Hızır olmayasın.

Tamam, dedim.

— Ama, dedi. O şehit düştü Korede. Künyesi geldi Geredeye. Babası kahrından ölüp gitti.

Uzutmayayım, bir gece otelde kaldıktan sonra yollara düştüm. Tek bacakla onca yolu aşmak kolay mı? Tahta bacağım kesik ayağımı zorluyordu. Aradan bunca yıl geçmiş, bir türlü bu tahta bacağa alışamamıştım.

Çocukluğumun geçtiği dağları, tarlaları, sonra o bereketli suyu görüyordum. Kaç nöbet mola verip suya kapandım. Sonunda bitkin bir halde değirmene vardım. Benimle yaşıt olan Hasanı sordum. Tanımadığım bir adam:

— Hasan kim? diye sordu.

— Bu değirmenin sahibi Musa dayının oğlu olurdu.

— Ben Hasan'ı tanımam, dedi. Ben burayı Aliden aldım.

Sonunda bitkin bir hâlde değirmene vardım.

— Ali nerede? dedim.

— Büyük şehirlerde çalışır, dedi.

— Ahlatlı köyünü duymuşluğun var mı?

— Şu orman köyü mü? dedi. Onu bıraktılar, yoldan çok uzaktı. Buraya "Değirmenbaşı" köyüne indiler.

— Köy uzakta mı?

— Şurada, Çınarlığın ardında. Ünlesen sesini duyarlar.

Biraz soluk aldıktan sonra tahta bacakla yine yollara düştüm. Baktım okulu olan, evlerinin yarısı kiremitli bir köy. Çocuklar oynarlardı alanda. Benim tahta ayağıma bakarlardı. Muhtarlığı sordum. Elleriyle bir binayı gösterdiler. Oraya vardım. Birkaç kişi oturmuş, muhtarla çene yarıştırıyorlardı. Selâm verdim. Muhtar Hamdi efendiyi sordum. Yüzüme garip garip baktılar:

— Kimin nesi bu muhtar? dediler.

— Yukarıda, Ahlatlı vardı, dedim. Orman köyü, oranın muhtarıydı.

Muhtar olduğunu anladığım adam:

— Hemşerim, dedi. Onlar yirmi yıl önce köyü bıraktılar. Buraya Değirmen başına indiler. Zaten gençleri şehirlerde çalışıyordu. İhtiyarlar da bir bir ölmüşlerdi. Kim kaldıysa buraya indi. Sen bu Ahlatlı köyünü ne diye sorarsın?

— Ben o köydendim, dedim.

— Kimlerdensin?

— Urgancıların Mehmet Alinin oğluyum.

Orada oturan bir ihtiyar:

— Urgancıların Mehmet Aliyi bilirim, dedi. Oğlu Kore'ye, savaşa gitmişti. Geredeye künyesi gelmiş. Şehit düşmüş orada. Boynundan künyesini almışlar. Mehmet Ali kahrından yıkıldı gitti.

Ben sordum:

— Anam ne oldu anam?

İhtiyar bana:

— Kim senin anan? dedi.

— Urgancıların Mehmet Ali Ağanın karısı, benim anam. Esma kadın.

Hepsi biribirine baktı. O ihtiyar bana sordu:

— Sen Abdullah Hızır olmayasın?

— Tamam, dedim. Hızır soyadımızdır.

Muhtarın odasında kim varsa şaşkındı. İhtiyar bana dikkatle bakıyordu. Dua eder gibi dudakları kıpırdadı. Sonra:

— Sen şehit olmadın mı? dedi.

— Hayır, dedim.

— Yu buraya yolladıkları künye kimindi?

— Beni öldü sanmışlar. Zaten bir ayağım kopmuştu. Beni düşman tarafı aldı, orada esir kaldım.

Muhtar:

— Arkadaş, dedi. Bunlara inanmak güç. Bu köyde Urgancılardan kalma tarla davar filan yok. Benim babam burada muhtardı. Senin Ahlatlı dediğin köyden ya onbeş kişi geldi buraya, ya yirmi kişi. Fazla değil. Babam vefat etti. Okumam, yazmam iyi idi, beni muhtar seçtiler.

— Ben mal aramaya gelmedim, dedim. Memleketime döndüm. Günah mı ettim?

İhtiyar adam:

— Yok arkadaşım, dedi. Şaştık kaldık. Ben köy idare kurulundanım. Mehmet Ali Hızırı tanırdım.

— Kuyulu Bahçenin de sahibiydi, dedim.

— Ömrüne bereket, dedi adam. Sen Karabağlıların Hamzayı bilir misin?

— Bizim komşumuzdu, dedim. Kuyudan su almaya gelirlerdi.

— Kimdi su almaya gelen?

— Selime, dedim.

Muhtar:

— Kütükte şehit diye kayıt düşüldü, dedi. O zaman babam sağdı. Sonradan İstanbuldan telgrafla nüfus kâğıdı suretini istediler. Ben kayıtlara baktım, hazırlayıp yoladım. Şimdi senin istediğin nedir?

— Hiç, dedim. Ne isteyeceğim. Bir dolanayım, ne olup bittiğini göreyim, dedim. Beni tanıyan, bilen kalmamış.

— Gerededen beri yürüyüp geldin mi?

— Öyle oldu, dedim.

Beni köy odasına misafir ettiler. Muhtar yemek yollamış. İster istemez yedim. Biraz sonra muhtarın yanında benimle konuşan Karabağlılardan Hamza Ağa geldi içeriye. Şuradan buradan konuşurken "Abdullah Ağa, dedi. Senin şehit haberin köye gelince Selime çok göz yaşı döktü. Mübarek günlerde hep elini açar sana dua ederdi. Eh ölenle ölünmüyor. Yıllar geçti aradan. Gayri Selimenin içindeki acı tavsadı. Onu köyden birine verdik."

— Allah mübarek etsin, dedim.

— Sağ ol, dedi. Buralara geldiğini duymasın. Acısı tazelenir. İki çocuk anası. Kocası ziyansız adam. Eh, kısmet değilmiş.

— Gayri ben yarın erkenden yolu tutar giderim.

— Bu tahta bacakla onca yol tepilir mi?

— Ben Mançuryadan, Çinden, Hindistandan beri bu tahta bacakla geldim.

Adam kalktı, gitti. Üstüme bir uyuşukluk geldi. Herhalde çok yorgun olmalıyım ki üstüme bir ağırlık çökmüş, sızıp kalmışım. Sabahleyin çeşmede, elimi, yüzümü yıkadım. Avucumla bir iki yudum su içtim. Köy çocukları benim tahta bacağıma bakar, koltuk değneğine nasıl abanarak yürüdüğümü seyrederlerdi.

Vurdum oradan Gerede yoluna. Kendi memleketimin yabancısıydım gayri. Bir iki yerde durup dinlendim. Geceyi bir ağaç altında geçirdim. Yaz aylarındaydı. Bir çeşme başında mola vermiştim. Orada arabasının atlarını sulayan gençten bir adam bana nereye gideceğimi sordu. Gerede'ye varacağımı söyledim.

Arabasının atlarını dinlendirirken kendisi de çeşmenin başına oturdu. Arabada, bir bakraç içinde börek varmış, onu aldı. Bana da büyükçe bir parça verdi. Açtım, yedim. O yoluna gitti, ben de yoluma gittim.

Bitkin bir durumda Gerede'ye geldim. Gölgelik bir duvar dibine yığıldım. Ne otele verecek param var, ne de otobüse verip İstanbula varacak param.

Ben tahta bacağımı uzatıp uykuya dalmıştım. Bir de gözümü açayım ki akşam yaklaşmış. Yanımda, kucağımda bozuk para oldu. Ben kimseye el açmamıştım. Ama benim kesik ayağım, üstüm başım bir dilenci olduğumu göstermiş. Kim vermiş bu sadakaları, nereden bileceğim! Topladım, cebime koydum. Oradan camiye vardım. Cemaat toplanmış, namaza hazırlanıyordu. Ben de abdest aldım. Cemaatin gerisinde bir yere, bir ayağımın üstüne çöktüm. Kalkarken koltuk değneğine dayanırdım. Bir tek ayağımın üstünde duramıyordum.

Namaz bitti. Cemaat dağılmaya başladı. Kapının yanındaydım. Kapıdan çıkarken benim kucağıma para atıyorlardı. Bu sadakalar beni Boluya kadar götürdü. Orada dükkân dükkân dolaşarak iş aradım. Tek bacaklı bir adama kim iş verir? Hangi kapıyı çalsam ben ağzımı açmadan para uzatıyorlardı. Çok ağrıma gidiyordu bu. Ben bu memleket için kanımı dökmüş, bir ayağımı kaybetmiştim. Otuz yıl hasretini çektiğim memleketim beni tanımıyordu. Beni defterden silmişler, şehit yazmışlardı. Artık hiç kimsem yoktu.

Bolu'da bir hafta kadar kaldım. Artık sadaka almaya alışmıştım. Ben istemiyordum. Onlar veriyorlardı. İçlerinde acıması olanlar, gönüllerinden kopan bir parayı atıyorlardı kucağıma.

Yol param tamamlandı. Bir otobüse bindim. Beni Sirkeciye kadar getirdi. Orada ne yapacağımı düşünmeye başladım. Aç ve yorgundum. Ayağımı kaldırım taşlarına çarpa çarpa bir fırına vardım. Bir ekmek istedim. Tablakâr bana sıcak sıcak bir ekmek verdi. Uzattığım parayı almadı. Oradan bir bakkala gittim. Sucuklar, pastırmalar, salamlar, sandöviçler dolu. Biraz kaşar peyniri istedim. Kesti, bir yağ kağıdına koydu, bana uzattı. Aldım, parayı verdim. Elinin tersiyle itti:

— İstemez, dedi.

Merhamet sahipleri beni zorla dilenci yapıyorlardı. Bunlar bana sadaka gibi gelmiyordu. Belki bacağımın bedeliydi. Çektiğim esâretin karşılığı idi. Eh insan açlığa dayanamıyor. İster istemez alıyordum. Ama Allah sizi inandırsın hiç bir zaman elimi uzatıp para istemedim. Daha sonraları, kalabalığın geçtiği bir duvar dibinde otururken "Allah rızası için" diyordum. Ama "Bir sadaka verin" demiyordum.

Adamcağız uzun uzun içini çekti:

— Kimse bana iş vermiyordu. Ne yapılarda, ne bakkal dükkânlarında. Benim duruma düşen bir insan ne yapar? Hırsızlık mı? Bu dilencilikten çok daha büyük bir suç, bir yüz karası. Bir iki defa karakolda yattım. Beni polis müdürlüğüne de götürdüler. Şehirde o kadar dilenci vardı ki, benim gibi sahiden sakat bir adamı boşu boşuna tutmak istemediler. Yalnız "Buralarda dilenme" diyorlardı.

Dilenen kim? Bir yol tutmuş, bostan korkuluğu gibi, tahta ayağımla tak tak sesler çıkartarak yürüyordum. Sağdan soldan seslenenler oluyordu. Bazen ev hizmetçileri, bazen kabaca çocuklar peşimden geliyor, cebime para koyuyorlardı. Aç kalmıyordum. Yalnız yatacak yerim yoktu.

İşte bu sıkıntı ile gecekondu semtine gittim. Orada çürük çarık bir yer buldum. Herkes bana para verirken bu gecekondunun sahibi bir aylığı peşin alıyordu. Beşyüz lira aylık. Dam tepeme akıyordu. Rutubet içinde bir yerdi. Ama yine de barınabiliyordum.

Her akşam bir torba bozuk para getiriyordum. Çoğu zaman ahçı dükkânları, alış veriş yapan bazı esnaf, çıraklarını yollar, benden bozuk para isterlerdi. Kâğıt para taşımak da kolay oluyordu. Hemen haftada, onbeş günde bir, bir bankaya gidiyor, kâğıt paralarımı vererek açtığım hesaba yatırıyordum. Mübarek günlerde, ramazanlarda kazancım çok oluyordu. Her zaman düşünürdüm:

Bana para veren bu insanlar belki acıma hislerini yatıştı-

rıyor, belki bazı günahlarını bağışlatmak için sadaka veriyorlardı. Ben ne için sadaka verdiklerini araştırmazdım.

Bazen gazetelerde rastlanır. Bir yerde bir dilenci ölmüş, yatağının altından bilmem ne kadar para çıkmış, filâncanın üç tane evi varmış. Beriki dilencinin kaç daireli apartmanı bulunmuş.

Muhakkak dilenmek şerefli bir iş değil. Ama insan iş bulamazsa, insan hiçbir yerden kabul edilemezse ne yapabilir? Başkalarının acıma duygularına sığınması bir suç mu olur?

Alıştım bu işe. İçimde zaman zaman bir eziklik, bir acı duyuyordum. İşte o zaman ben de birisine yardım yapıyordum. Bu İstanbul'da neler gördüm ben! Hasta karısını sırtına yüklenmiş, kadının ayakkabılarını eline takmış, sırtında karısı hastalıktan dalıp dalıp giderken hastahanenin yolunu soran nice biçare köylüler vardı. Bunlar dilenemezlerdi. Bunlar dertlerine deva arıyorlardı, ama oralara kadar gidemezlerdi. İşte ben bunlardan birine rastlayınca bir taksi çevirir, şoföre parayı verir, hastası olan köylüyü hastahaneye kadar götürmesini isterdim.

Kucağındaki yavrusunu emzirmeye çalışırken gözlerinden ip gibi yaşlar döken emzikli kadınlara rastlardım. Kendileri açtı. Nereden sütleri olacaktı.Yanında belki günlerle iş aramış, ama bulamamış biçare bir köylü düşünüp durur. Ben böylelerine rastlar, onlara yardım ederdim. Şaşarlardı bu tahta ayaklı, saçı, sakalı biribirine karışmış adama. Evet çektiğim gurbet kahrından saçım, sakalım bembeyaz kesilmişti.

*
* *

Dilenci Abdullah Hızır her sabah, erkenden sokağa çıkıyor ve yağmur, çamur dinlemeden, ancak akşam karanlığında dönüyordu. Bu adamın o zamana kadar olan kazancı ile evi ve yanına aldığı iki kişi pekâlâ geçiniyorlardı. Kapıcı Cafer bile boyunbağlı, ütülü pantalonlu gezerken o kılığını hiç değiştirmiyordu.

Havaların iyice soğuduğu bir akşam Necmiye Hanım:

— Yarın sokağa çıkmasanız bâri, dedi. Hava pek berbat.

Abdullah efendi:

— Neden, dedi. Bu hava kaçırılır mı? Tam dilenci havası.

— Hasta olacaksınız.

— Sırtım kavi, ayaklarım da su almıyor. Fazla yağmur inerse bir saçak altına sığınırım.

Sonra içini çekmişti:

— Hemşire hanım, ben yıllarca madende çalıştım. Bu tahta bacakla. Belki her işçiden daha fazla iş görürdüm, ama bu tahta bacak yüzünden bana ötekilerin aldığı paranın yarısını verirlerdi. İnsanlar böyledir işte. Madeni su mu basmadı, bir hafta aç, susuz göçük altında mı kalmadık? Öldürmeyen Allah öldürmez işte. Mançuryada yanımda kaç kişi öldü, kaç kazadan kurtuldum? Bana yedi canlı dediler.

Bir akşam da Emine Hanım:

— Artık sokak sokak dolaşmasan, dedi. Kazandığın sana da yeter, bana da.

Dilenci baba kızdı:

— Hanım, dedi. Ben dilenmeseydim sana rastlayamazdım. Dilenmeseydim İlhana rastlayamazdım. Birçok insana dilenmek aşağılık bir iş gibi gelir. Ben de çok onurlu bir iş demiyorum. Ama, ben çalmıyorum, ama ben başkalarının hakkını yemiyorum. Ben yol kesip adam soymuyorum. Kimseye de elimi uzatmadım, kimseden de sadaka istemedim. Bu paralar benim Korede kaybettiğim sol bacağımın hakkı. Ne yapmamı istersin? Evde mi oturayım? Bakkal dükkânı mı açayım? Yoksa hazır mı yiyeyim? Benim iyilik yapacağım insanlar vardır. Allah başkalarının kısmetini bazen bir ihtiyar dilencinin cebine de koyar. Ben dilenciyim, ama içim rahat. Kimseden utanmıyorum.

Emine Hanım konuştuğuna pişman olmuştu. Dilenci baba daha hırsını alamamış olmalı ki söyleniyordu:

— Bugün başı sıkılmış bir kadıncağıza rastladım. Kucağında çocuk var. Ne mümkün bir otobüse binsin. Genç genç adamlar zavallıyı itip kakıyor, kendileri biniyorlar. Şaşkına dönmüştü biçare. Çağırdım bir taksi. "Oğlum, dedim şoföre. Şu hanımı gideceği yere götür." Aksaray neresi Pangaltı neresi. Şoför dünyanın parasını istiyor. "Bin hanım, dedim. Bin." Şoföre de "Dört yüz mü? dedim. Al paranı." Şoför yüzüme baktı, "Baba, dedi. Sen sokak sokak dileniyorsun. Senin başkalarına yardım edecek halin mi var?" "Uzatma, dedim. Çocuk da ıslanıyor." Kadın binmişti arabaya, ben de şoförün yanına koymuştum parayı. Şoför birden: "Baba, sen al paranı. Ben götürürüm kadını da çocuğu da yerine kadar." Biraz çekiştik. Sonra yarı yarıya yaptık. Çekti, gitti.

Abdullah Efendi:

— İşte böyle, dedi. Hemen her insan başkalarına yardımı sever. Ama onların içinde yaşayan bu duyguyu bulup kurcalamak lâzım.

Emine Hanım:

— Aklım sende kalıyor da onun için söyledim, dedi.

Adam:

– Sen çok yaşa e mi? dedi. Bakın size birşey anlatayım. Hindistan'da müslüman çok dedim ya. Ama bunları budistlerden filan ayıramazsın. Hepsi bir çeşit giyinir. Yalnız camilerde biribirlerini tanırlar. Ama Türkçe bilen çok seyrektir. Bir akşam namazında camideydim. Şöyle geride oturmuş, tahta bacağı bükemediğim için ileriye uzatmıştım. Camiden çıkanlar şurama, burama para sokuyorlardı. Derken bir de ben yaşta bir sarıklı sona kalmıştı. O da geçerken cebinden para çıkardı, benim önüme koydu. Ama oranın parasıyla büyükçe bir parayı da yere düşürdü. Hemen davrandım. Tak tak peşinden yetiştim. Para düşürdüğünü anlattım. Yüzüme baktı ve: "O senin kısmetinmiş, dedi. Helâl olsun." Böyle neler geçmişti başımdan? Yalnız o zindana atıldığım zaman çektiğim sıkıntıyı unutamam. Memleketim

Şoföre, Dilenci baba ücretini hemen uzatmıştı.

gözümde tütüyordu. Çok, çok uzaklara düşmüştüm. Ümidim de kalmamıştı. Günde bir testi su, bir çanak da mısır ununda yapılan kaçamaya benzer birşey veriyorlardı. Zaten bir zindancıdan başka insan yüzü gördüğüm yoktu. Bana para veren o müslüman, camide beni aramış. Hapise atıldığımı söylemişler. Ne yapıp yapmış, geldi beni kurtardı.

İlhan okula gidip geliyordu. İyi beslenen Necmiye Hanım da günden güne etleniyor, diriliyor, ev işlerinde Emine Hanıma yardım ediyordu.

Havalar soğuyup kalorifer yanınca her taraf yaz gibi sıcak olmuştu. Necmiye Hanım artık ufaktan başlayarak, etek, elbise filan dikmeğe başlamıştı. Bazen dairelerden birine gidiyor, orada çalışıyordu. Kısa zamanda kendisini tanıtmıştı. Yavaş yavaş kazancı da artmağa başladı. Dairelerde oturanlar ona soruyorlardı:

— Nemrut karı ile nasıl geçiniyorsunuz?

— Bana bir fenalığı yok ki?

— Bir dilenci karısı olduğunu unutuyor da konturatı imzalayıp parayı aldığı gibi teşekkür bile etmeden gidiyor.

Necmiye Hanım:

— İnsanların türlü türlü huyları oluyor, diyordu. Aslında iyi kalpli bir kadın Emine Hanım.

— Daire kirası iki gün gecikse kıyametler kopar.

— Bu apartmandaki daireler her yerdekinden çok daha ucuz.

— Sadaka apartmanı, şu işe bakın.

— Vallahi ben sizin yerinizde olsam çıkar başka yere giderim. Mademki sinirleniyorsunuz, canınıza yazık.

— Niyetim öyle. Her dakika sinirlenmektense.

Necmiye Hanım böyle şeyleri konuşmak istemiyordu. Ama dikiş diktiği kadınlar Emine Hanımı hiç çekemiyorlardı.

— Dilenci karısı olduğunu unutuyor, diyorlardı.

Necmiye Hanım nihayet dedikodunun önünü almıştı:

— Rica ederim bana Emine Hanımdan söz etmeyiniz. O benim akrabamdır. Bana çok iyilikleri dokundu.

Diğerlerinden hayli ucuza dikiş diken bir terziyi kaçırmamak için çekiştirmeyi bırakmışlardı.

Şimdi Necmiye Hanım yeme içme masrafına bir para katabiliyordu. Bunu kabul etmelerini rica etmiş. Dilenci baba:

— Sıkılma hemşire Hanım, demişti. Ölüm yok ya ucunda. Paran oldukça az bir şey verirsin.

Necmiye Hanım biraz rahatlamıştı. İçinden, sokak sokak dilenen bir dilencinin eline geçen paradan yiyip içmenin çok sıkıcı ve belki de ayıp olduğunu düşünmüştü. Dışarıya dikiş diktiği gibi, Emine Hanımada kumaşını kendisi aldığı bir elbiseyi dikmişti. Doğru Emine Hanım, söylemiyordu ama kibar ve görgülü bir kadın olmalıydı. Daima nazikti ve kiracıların:

— Bir dilenci karısından ne beklersin?

Demelerine karşılık terbiyesi ve tatlı diliyle kendisini sevdiriyordu. Hem de hayli güzel bir kadındı. Dilenci baba onu memnun etmek için çok tatlı bir dil kullanıyor, onu hiç üzmüyordu.

Daire sıcacıktı, yeme içme düşünmedikten sonra Necmiye Hanım için dikiş siparişleri almak ve aynı apartmanın içinde gündelikle çalışmak hiç de güç olmuyor ve bu işi rahatlıkla başarabiliyordu.

Büyük sıkıntılardan kurtulmuş, el evlerinde, gündelikte, işçi olarak çalışmıştı. Yorulduğu zaman evin hanımı:

— Ayol, elini biraz çabuk tut, dünya kadar para alıyorsun, derdi.

O daima başkalarından daha ucuza çalışmış, ama daha fazla iç görmüştü. Şimdi de başka terzilerden daha ucuza çalışıyordu. Gündeliğine iki bin lira alıyordu. Eğer diktiği iş bitmezse, kalanını evinde yapıp teslim ediyordu.

O kış parayı çok görenler, dayatmak, parayı kısmak isteyenler oldu. Ama Emine Hanım:

— Necmiye Hanım, dedi. Şimdi terzi kadınlar dört beş bin liraya gündeliğe gidiyorlar. Bu apartmana da öyle gelirlerdi. Ama seni yavaş ve yumuşak huylu buldular, aç değilsin, açıkta değilsin, dayatman lâzım. Öteki terzilere ver-

diklerini bir hatırlatıver. Hem peşin pazarlık et. Bir elbise ancak bir günde dikiliyor. Üstelik evdeki hanımlar yardım ediyorlar. Sen canla başla çalışıyorsun, elindeki işi bitiryor, ütüsüne kadar yapıyorsun, yarım saat erken bitti diye başka bir iş daha sokuşturuyorlar.

Para arsızlığı yüzünden değil, ama haksızlık yüzünden Necmiye Hanım Emine Hanımın sözünü dinlemiş ve dayatmaya başlamıştı:

— Hanımefendi, ben bir robu bir günde dikerim. Erken biterse erken giderim, geç kalırsa, evimde tamamlar getiririm, ama öyle araya başka işlerin sokulduğunu istemem. Benden memnun değilseniz eski terziniz hanıma diktiriniz.

İş para meselesine gelince, o kiracı hanımefendilerin canları sıkıldı:

— Bırak, dikme, dediler. Biz diktirecek terzi buluruz.

Sonra da birbirlerine haber vermişlerdi:

— Karının burnu büyüdü, dilencinin evinde sığıntı olduğunu unuttu. Şuna iş vermeyelim de gününü görsün, dediler.

Apartmandaki iş birden kesildi. Ama o mahallede başka apartman mı yok? Apartmandan dışarıya iş yapmak istemeyen Necmiye Hanım, dışarıdan bir iki iş aldı, arkası da sökün etti.

Hattâ eline kumaşını alan Dilenci babanın dairesinin kapısını çalıyor, Emine Hanım çıkıyor, nezaketle:

— Buyurunuz, diyordu.

— Terzi, Necmiye Hanımı göreceğim.

— Buyurunuz, içeride.

Girenler şaşıyorlardı. Dilenci evli miydi bu? Kendi evlerinde yoktu bu kadar güzel eşya. Her taraf tertemiz ve derli topluydu. Gerçi makine Necmiye Hanımın yattığı küçük odaya konmuştu ama, Emine Hanım:

— Necmiye Hanım, diyordu. Misafir hanım da belki bu

küçük odadan sıkılır. Salona buyurun.

Ayrıca hem Necmiye Hanıma, hem de misafire kahve pişiriyordu. Eli ayağı düzgün, kıyafeti yolunda, bilezikleri şıkır şıkır, boynunda değerli bir mücevheri bulunan bu nazik kadının sözleri ve davranışları gelenleri şaşırtıyordu.

Necmiye Hanım bir müşteri ilk defa gelmişse ona söylüyordu:

— Hanımefendi, size ilk defa dikiş dikeceğim. Sadece iki bin liranızı alacağım. Ama daha sonra dört bin liradan aşağıya dikemem. Ben de geçineceğim, yetim olan oğlumu okutacağım. Kusuruma bakmayınız.

Fatma Hanım Necmiye hamımdan birkaç yaş daha büyüktü. Necmiye Hanım ona abla diyordu. Bu Emine Hanım dikiş dikmenin biraz sıkıcı bir iş olduğunu biliyordu. Bunun için:

— Necmiye Hanım size yardım edeyim, diyordu.

Dikiş dikmesini değil, ama yakıştırmasını, dikişin ufak tefek kusurlarını görüyordu. Zevk zahibiydi. Öyle pek gezginci olmadığı için eve bir gelen olursa o da avunuyor, konuşmak için nedenler buluyordu.

Dedikoduyu sevmezdi. Gelen hanım:

— Emine Hanım, siz hakikaten o adamın karısı mısınız?

Dedikleri zaman:

— Evet efendim, diyordu.

— Fakat siz kibar bir hanıma benziyorsunuz. Belki de tahsiliniz var. Neden böyle bir adamla evlendiniz?

Emine Hanım:

— Ben hayatımdan şikâyetçi değilim. Herkesin bir duygusu, bir inancı vardır. Müsaade ediniz de dedikodu yapmayalım, deyiveriyordu.

Emine Hanımın düzgün konuşması, ağır başlılığı karşısındakini susturmaya yetiyor, konuşan kadın:

— Affedersiniz, sizi takdir ettiğim, çok beğendiğim için

böyle söylemiş bulundum, diyordu.

Dilenci Baba düşünceli, hesaplı bir insandı. Karşı dairede oturan, ama bekâr bir insan olan kapıcı Cafer'i çağırarak ona gerekli direktifi verdi:

— Cafer Efendi, sen kalorifer dairesinin yanındaki odaya ineceksin. Ben senin oturduğun daireyi kiraya veriyorum.

Cafer, şaşalamış, hemen:

— Ben de çıkar, giderim, demişti.

Dilenci Baba:

— Oğlum, dedi. Bekâr bir adamsın, boşu boşuna daireyi işgal ediyorsun. Aşağıdaki odanın suyu mu çıktı?

Cafer:

— Ben senin emrinle oturup kalkacak değilim, ihtiyar dedi.

İşte o zaman Emine Hanım:

— Abdullah Efendi, dedi. Rica ederim siz içeriye giriniz.

Dilenci Babayı içeriye aldıktan ve kapıyı arkasından yarı yarıya kapadıktan sonra:

— Ne dedin? dedi. Bir daha söyle? Seni bu apartmana alan kim?

Cafer Efendi:

— Hanım abla, dedi. Bütün kiracılar benden memnun. Ben çıkmam daireden.

— Çıkmazsan ayda onbin lira kira verirsin. Haydi, dolaş bakalım daireleri. Senden memnun olanlara sığın. Bakalım burada bundan sonra barınabilecek misin?

Cafer Efendi homurdanıp, söylenerek kapıdan ayrılmıştı. Emine Hanım:

— Sen üzülme efendi, dedi. Böyle haddini bilmez insanlarla konuşmak bile boş.

Kapıcı Cafer, ertesi akşam, kapıya geldi. Rengi sararmış-

tı.

— Efendi baba, dedi. Ben yatağımı, iki parça eşyamı aldım, karşı daireyi de süpürdüm, sildim. Siz beni yanılş anladınız. Eğer kötü konuştumsa cahilliğime verin.

Emine Hanım:

— Pekâlâ, dedi. Bir daha böyle dik başlılık ettiğini görmek istemem. Bu apartman bizim. Kiracılar temelli insanlar değildir. Ama onların da işlerini görmen lâzım.

Emine Hanım hemen ertesi gün apartmanın işlerini gören adama haber yolladı. Karışı daireye boya badana yapıldı.

Necmiye Hanım şimdilik kendisine verilen yatak takımı ile divanı karşıya geçirdi. İki ay içinde epeyce bir para biriktirmişti. Emine Hanım onu cadde üstündeki bir döşemeciye götürdü. Bir salon takımı, pek lüzumlu olan mutfak araçları, perde gibi şeyleri veresiye almasına kefil oldu. Eşya bir bir gelerek küçük dairenin küçük salonuna yerleştirildi. Eskici baba:

— Hanım hemşire, dedi. Her ay, beş bin lira kira vereceksiniz. Darılmaca yok.

*
* *

Necmiye Hanım artık Sadaka apartmanının bir kiracısı olmuştu. Çoğu zaman yemeklerini onlarla birlikte yiyorlardı ama, evleri ayrı sayılırdı. Kadıncağız Emine Hanımdan ödünç aldığı dikiş makinesi ile dikişlerini dikiyordu.

Onları Dilenci baba sefaletten ve felaketten kurtarmış demekti. İşleri böylece yoluna girmişti. Dairenin kapısındaki "Kapıcı" etiketi zilin üstünden kaldırılmış, onun yerine "TERZİ NECMİYE" yazısı konmuştu.

Apartmandaki kiracılar kışkırtmış olacak ki kapıcı Cafer sık sık Necmiye Hanımın kapısını çalmaya ve kadın karşısına çıkınca:

— Affedersin, ben burada oturuyordum da, alışkanlık işte.

Diyip çekiliyordu. Bu haftada bir iki defa böyle olmuştu. Bunu Emine Hanım da farketmiş ve nihayet:

— Bana bak, demişti, pılını pırtını topla, bas giti buradan.

Kapıcı yine kiracıların kendisini tuttuğuna güvenerek direnmişti ama, o kış gününde, hem de elbise diktirmeye gelen iki komşu hanımın önünde Necmiye Hanımın kapısını çalınca Emine Hanım adamın yatağını kapıdan dışarıya fırlatmıştı.

Cafer soluğu karakolda almış ama, müşteri olan iki kadın da şâhitlik ederek kapıcının kötü niyetli olduğunu söylemişlerdi.

O akşam, Dilenci Baba olup biteni anlayınca:

— Kapıcı sendikaya bağlı, demişti. Sen yarın gelirlerse tazminatını ver, sav herifi. Kapıyı da kapat. Her kiracının anahtarı var.

Dilenci Baba sabahleyin giderken kaloriferi de yakıyordu. Kapıcının direnmesi işe yaramadı. Çekilip gitti.

Bu defa kiracılar çöplerini merdivenlere boşaltmaya başladılar. Emine Hanım onlara ihtar edince:

— Ne yapalım, kapıcı yok, dediler.

Emine Hanım belediyeye haber verdi. Bitişik apartmanın kapıcısı çöpleri her akşam topladığı hâlde, kiracıların inat için çöplerini merdivenlere döktüklerini anlattı.

Her daireye ceza yazıldı. Apartmanda ayaklanmalar oldu. Bu defa Dilenci Baba kendilerine yazı yazdı:

— Rahatlık size yaramadı. Benzeri apartmanlarda onbeş bin lira kira verilirken sekiz bin liradan oturuyorsunuz. Hepiniz ya onbeş bin lira aylık verirsiniz ya da daireleri boşaltırsınız, diye yazmış ve bu mektupları Emine Hanım ev sahibi olarak imzalamıştı.

Kiracılar hem belediyenin yazdığı cezayı ödediler, hem de Emine Hanımın avukatı onlara daireleri boşaltma davası açtı.

Kiracılar:

— Biz çıkarız, demişlerdi. Bakalım Sadaka apartmanında oturacak kiracı bulabilir misiniz?

Kiracılardan birinin evi varmış. Çıkıp gitti. Penceresine kiralık daire yazısı yazıldı. Ertesi gün de yeni bir kiracı gelip yerleşti. Hem de onbeş bin liradan.

Kiracılar baktılar ki iş kötüye varıyor, uzlaşma yoluna girdiler. Kış günü taşınmak, ev aramaktansa uzlaşmayı denediler. Biribirlerine düştüler.

Bu arada ihtiyar bir arap kapıcı geldi. Geldi ama adam hastaydı, pek iş göremiyordu. Bir hafta kadar aşağıdaki odada yattı. Emine Hanım ona günde üç öğün yemek verdi.

Derisi kapkara olan bu adamcağızın kıvırcık ve ağarmış saçları, tel tel seyrek sakalları vardı. Yemiş, içmiş, ısınmış, sırtına, ayağına sağlam ve sıcak tutan bir şeyler giymişti. Bir haftada canlandı. Merdivenleri yukarıdan aşağıya silip süpürmeye, çöpleri almaya, sahanlıkların camlarını silmeye ve kaloriferi yakmaya başladı.

Kiracıların "Arap" diye seslendikleri bu adam Dilenci Babadan daha derli toplu, daha yeni şeyler giyiyordu. Ama kim bu garip adamı giydiren?

Soğuklarla başı hoş olmayan adamcağız, kendisine:

— Oooo, ayağına aba terlikler almışsın, güle güle giy. Dedikleri zaman:

— Allah Abdullah Efendiden bin kere razı olsun, diyordu. O alıverdi bana.

Sırtında, ayağında ne görülse Abdullah Efendi tarafından alınıyordu. Kiracılar buna şaşıyorlardı. Yavaş yavaş Necmiye Hanımla da arayı düzeltmek istiyor ve kendisine

iniyorlardı:

— Necmiye Hanım, kaça dikiyorsanız ben de veririm parasını. Kışta kıyamette terzi aratma bize.

Necmiye Hanım kimseyi kırmıyordu.

— Elimde iki rop var. Bu hafta için söz verdim. Onları bitireyim, hemen sizinkine başlarım.

Oraya gelmişken soruyorlardı:

— Siz bunları tanıyorsunuz Necmiye Hanım, Abdullah efendi kapı kapı dileniyor, sonra kapıcı arabı giydirip kuşatıyor, bu ne demek?

Necmiye Hanım:

— Abdullah efendi çok iyi ve merhametli bir insan, diyordu. Bu adamcağızı dilenirken görmüş, alıp getirdi buraya. Besledi, giydirip kuşattı, işe yarar bir adam yaptı.

Kiracı şaşıyordu:

— İyi ama kardeşim, neye kendisi dileniyor?

— Orasını ben bilmem. Hem onun herhangi birisine el açtığını ben görmedim, duymadım da. Sonra o böyle sokak sokak dolaşmasaydı, bu kapıcılık yapan garip arap bir köşede sefaletten ve açlıktan ölüp giderdi.

Hakikaten arap canla başla çalışıyor, ona yorulduğunu, dinlenmesini söyleyenlere:

— Abdullah efendi darılır, işimi bitireyim, sonra dinlenirim, diyordu.

— Canım Abdullah efendi dilenmeye çıktı, seni nereden görecek?

— Kendisi burada yoksa Allah'ı var, diyordu arap.

Arap sevimli ve pek terbiyeli bir insandı. Bir akşam, Ana oğul Dilenci babaya oturmaya gitmişlerdi. Necmiye Hanım bir aralık:

— Bu Hidayet efendiyi nereden de buldunuz, pek terbiyeli bir adam, dedi.

Dilenci baba anlatmaya başladı:

— Hemşire hanım kızım. Ben övünmeyi sevmem, ama sorduğun için söylüyorum. Bazı çiftilik hayvanları vardır. Mesela bir inek. Artık süt vermez, yavru yapmaz, başka bir işe de yaramaz. Sahibi onun arpasını, samanını, otunu keser, hayvan günden güne zayıflar, ölür. Bazı araba beygirleri vardır. Bunlar belki orduda kullanılmış. Sonradan güçlerini kaybettikleri için satılmış hayvanlardır. Bir zaman da onu sütçüler, bahçıvanlar, ya da sebzeciler kullanır. Nihayet artık onlarında işine yaramaz olurlar. Açlıktan, bakımsızlıktan ölür, giderler.

Dilenci baba içini çekerek:

— Necmiye Hanım, dedi. Ben bu Hidayet efendiyi dört beş yıldan beri tanırım. Önce bir ahçı dükkânında çalışıyordu. Sonra pazar yerlerinde paket taşımaya kalktı. Bakkal dükkânlarının önünde durur, elinde fazlaca paket bulunan bir müşteriye hizmet etmeye kalkardı. Hayır, kimse ona iş vermiyordu. Ahçının yanından kovuldu, pazar yerlerinde çalışan küfeci oğlanlar bu garibi taşladılar. Toplumun içinde gücü yettiği kadadr çalışacaktı, ama işte ona ekmek yoktu. Ne yapabilir bu adam? En son yapacağı iş dilencilik değil mi? Ama bu sefer o yalancı dilenciler bu zavallıyı barındırmadılar. Kovaladılar, dövdüler, taşladılar. Bir viraneye sürüklendi, orada ölümünü beklemeye başladı. Ben o viranede oturur, bir tonozun altında öğle yemeğimi yerdim. Baktım birgün kulağıma birinilti geliyor. Başımı uzattım, paçavralar arasında bir arap bacağı. Vardım yanına, baktım, zavallı açlıktan çiroza dönmüş. Ahçıdan bir kâse işkembe çorbası almıştım. Canım istemişti. Götürdüm, verdim o biçareye. Soğuktan titriyordu. Kaşığı bıraktı, iki eliyle benim çinko kâseme yapıştı. Zayıf gırtlağından bizim işkembe çorbası midesine iniyor, hem karnı doyuyor, hem ısınıyordu. Çorba bitti, bana:

— Allah razı olsun, dedi.

Dilenci baba:

— Necmiye Hanım kızım, dedi. Ben Hızır değilim! Hızır ne demektir, bilir misiniz?

Necmiye Hanım:

— Zannedersem mübarek kimseler denilen Hızırla İlyasın buluştukları güne, halk arasında, Hıdirellez derler, dedi. Bunlar ölümsüz hayata kavuşmuş kimselermiş. Nisan ayının yirmiüçüncü günü bitkiler yeşerirmiş, bunun üzerine Hıdırellez adı takvimlere geçmiş.

Abdullah efendi:

— Hay ömrüne bereket, dedi. Benim dedemin adı Hızırmış, babam bu adı soyadı olarak almış. Köyde hep işitirdim. Hızır, insanların başı sıkıldığı zaman yardıma gelirmiş. Ama ben öteden beri yardım etmeyi severim. Soyadıma yaraşır işler yapmayı severdim. Şimdi sorarım sana. Şu zavallı arapcığın imdadına hızır gibi yetişmedim mi?

Necmiye Hanım gözleri dolu dolu olarak:

— Bizim de imdadımıza Hızır gibi yetiştiniz, dedi Allah sizden razı olsun.

Dilenci baba:

— Eee, dedi. Şimdi anladın mı benim dilenciliği neden bırakmadığımı? Varayım ben dilenci olayım. İşte Allah'ın bir kulu olan zavallı, kimsesiz Hidayet işe yarar bir adam olarak ortaya çıktı. O mahzende açlıktan ölmedi. Onu ben topluma kazandırdım. Kimbilir, daha böyle kimler vardır. Ulu Allah beni onların yoluna çıkartacaktır. Eh, benim karşıma da beni ölümden kurtaran, beni memleketime kavuşturan kimseler çıktı.

İlhan sordu:

— Amca, bu Hidayet efendi canlandı demek?

Abdullah efendi:

— Yavrum, dedi. Can boğazdan gelir. Arabın yaşı pek belli olmaz, derler. Doğrudur. Bir iki gün içinde Hidayet canlandı. Onu alıp aşağıdaki kapıcı odasına koydum. Bili-

yorsun ki, orası hamam gibi sıcak. Tam da araplara göre. Isındı, yedi, içti, yeniden dünyaya geldi.

— Büyük bir sevap kazandınız amca.

— Orasını yüce Allah bilir. Ben Caferi de sefaletten kurtarmış, alıp buraya kapıcı yapmıştım, herif yiyip içti, cebi para gördü, kendisini birşey sandı. Eh, herkesin karşısına Hızır iki defa çıkmaz:

Necmiye Hanım:

— Bu apartmanın hikâyesini sözden dinlemedik, dedi.

Virânede inler bulduğu Hidâyet'e Dilenci baba kendi çorbasını ikrâm etmişti.

— Emine Hanım anlatmadı mı?

— Bir arsanız olduğunu, sonra onun üzerine bu apartmanı yaptırdığınızı anlatmıştı. Ama bu epeyce bir para ister, değil mi?

Abdullah efendi:

— Evlenenle, ev yaptırana Allah yardım eder, derler, dedi. Bakın size anlatayım bu apartmanın hikâyesini.

Dilenci baba içini çekip:

— Benim niyetim bu arsaya bir gecekondu kurmaktı, dedi. Efendim, burada bundan yedi yıl kadar önce, tahtadan bir ev varmış, yanmış. Bahçesinde bir havuza kalmış. Ben bazen buralarda dolaşır, bu yangın yerinde de dinlenirdim. Günün birinde bir çocuklu kadınla bir adam geldi. Galiba onların arsalarıydı, diye düşündüm. Onlar kederli kederli bakınırlarken çocuk değnekle havuzun sularını karıştırırken tepe üstü düşmez mi? Ben oturduğum yerden: "Efendi, çocuk düştü" diye bağırdım. Adam koştu, kadın baygınlık geçirdi. Havuz da meğer derinceymiş. Çocuk bir iki nöbet batıp çıktı. Baktım oğlan gidiyor, hemen girdim suya, aldım çocuğu çıkardım dışarıya. Adamcağız sapsarı kesilmiş: "Hızır gibi yetiştin" demişti.

Necmiye Hanım:

— Sonra ne oldu? dedi.

Abdullah efendi:

— Ne olacak, dedi. Arsa o adamınmış. Hem de zengin bir adam. Eski hâtıralarını tazelemek için gelmişler oraya. Bir apartmanları varmış. Adam benim belime kadar ıslanmış olduğumu gördü. Meğer onun da Hızırlığı tutmuş: "Baba, dedi, Dile benden ne dilersen." "Sağlığınız" dedim. "Yok" dedi. "İlle sana bir yardımda bulunayım. Benim biricik oğlumu kurtardın." "Şey" dedim, "bu arsa senin mi?" "Benim" dedi. "Sat bana burasını" dedim. "Satayım mı" dedi. "Bu arsayı alacak paran var mı?" "Dilenir dolanır öderim borcumu" dedim. Adam bir düşündü: "Başımızın,

gözümüzün sadakası olsun," dedi. "Al, senin olsun." Uzatmayayım, adamcağız bu arsayı bana sadaka olarak bağışladı. Zengin adammış. Ne olacak! Kimbilir kaç yerde daha parası vardır, arsası vardır. Birkaç gün içinde beni tapuya götürdü, sözde arsayı bana satmış oldu. Ben de tapuyu cebime koydum.

— Sonra? diye sordu İlhan.

Dilenci baba:

— Sonra, sovan doğra, dedi. Ne olacakmış. Benim niyetim buraya bir gecekondu kurmaktı. Alık kafa işte, adama böyle kibar yerde, apartman aralarında gecekondu kurdular mı? O sırada Emine Hanımla tanışmıştım. Ona söyledim bu sadaka arsayı. Beni uyardı. "Eğer paran varsa bir ev yaptır" dedi. O gecekondudan çıkmış, başka bir gecekonduya taşınmıştık. Taşındık dersem inanma. Bir kilime sarılı yatağımızı ben sırtladım, o da kapkacağı aldı. Yeni bir gecekonduya geçtik. Yüce Allah bizim bir ev yaptırmak niyetinde olduğumuzu elbette biliyordu. O Ramazan ayında, fitre, zekât gibi paralar yağıyordu sanki. Zaten Emine ara sıra bankaya para yatırıyordu. Benden sonra kadıncağız yoksulluğa düşmesin diyordum. Kazandıklarımı ona veriyordum.

Emine Hanım:

— Allah razı olsun! dedi.

Abdullah Efendi anlatmaya devam etti:

— Bu memlekette inançları yerinde olan insanlar da vardır, dedi. Bakarsın keyifleri için milyonlar harcar, ama sevap için on para vermezler. Zaten bir hayli paramız vardı, sadaka yağmuru da başlamıştı işte.

*
* *

Adamcağız bir zaman düşündükten sonra anlatmasını sürdürdü:

— Evet, işte böylece bir ev yaptırmaya karar vermiştik.

Bir mimarın yazıhanesine gittim. Beni görünce:

— İnayet ola baba, dedi. Aşağı kapıya.

Canım sıkıldı:

— Ben senden sadaka istemiyorum, dedim. Bir ev yaptıracağım, onu konuşmak için geldim.

Mimar:

— Kusura bakma, dedi. Dalgınlığıma geldi, özür dilerim. Sen nasıl ev yaptıracaksın, paran var mı?

Yanımda banka cüzdanı var. Çıkartıp gösterdim. Mimar:

— Bu bir hanımın parası, dedi.

— Bu hanım benim eşimdir, dedim. Bak iki imzalı bir cüzdan.

— Peki nasıl bir ev istiyorsunuz?

— Şöyle bir apartmancık olsun. Hem oturalım, hem de kira getirsin.

— Arsanız var mı?

— Var.

— Bir gidip görelim.

Oradan çıktık, mimar önde, ben arkada. Derken bir taksi çevirdim. Adresi verdim. Arsaya geldik. Mimar şöyle birdolaştı. Elimdeki tapu senedine baktı:

— Baba, dedi. Buraya bir değil, iki apartman yapılır. Arsa epeyce büyük.

— Bir tanesi bize yeter, dedim.

— Baba, dedi Mimar. Sana altı katlı, çift daireli bir apartman yapayım. Aman arsanın yarısını bana ver.

— Bu nasıl olacak? dedim.

— Elimde işçi var, malzeme var, dedi. Bunları hemen değerlendirmek, boşuna para alan işçime de iş bulmak isterim. Pek lüks değil ama sana güzel bir apartman yapayım. Yazıhaneye gel, şartları konuşuruz. Bak projeyi beğenirsen hemen işe başlarız.

— Olur, dedim. Hanımı alır gelirim.

Ben hiç hanımla sokağa çıkarmıyım? Mimarın yazıhanesini tarif ettim. Emine benden önce gitti. Biraz sonra ben de tak tak merdivenleri çıkıp yazıhaneye girdim. Mimarın bir de mühendis arkadaşı varmış. Bize kahve ısmarladılar. Bir de sigara verdiler. Altı katlı, altında iki dükkânla kapıcı odası ve kalorifer dairesi olan bir planı gösterdiler. Baktık, ettik, Emine:

— Kabul, dedi. Ama önce bizim apartman yapılacak.

— Tamam, dediler. Yarın Tapuya gidelim. Satış muamelesini tamamlarız. Biz belediyeden ruhsat da çıkartırız. Size anahtar teslim altı ayda veririz apartmanı!

Dilenci baba:

— Uzatmayayım, dedi. Ben ortada pek görünmek istemedim. Emine binayı kendi üstüne alıyordu. Mukaveleyi o yaptı. Derken inşaat da başladı.

Abdullah efendi:

— Siz bizi küçük görmeyin öyle, dedi. Biz gecekonduda oturuyorduk ama apartmanın ne demek olduğunu biliyorduk. İşte sizler de gözlerinizle gördünüz. Pek lüks daireler değil ama, herşeyi yerli yerinde. Dairelerin mutfakları geniş. İki ayakyolları var. Sonra yapı sağlam. Mutfak, banyo fayans döşeli. Kaloriferden başka, ne olur ne olmaz, diye bacalar da var. Böylece bizim Sadaka apartmanı yükselmeye başladı. Çatıyı kapattılar, sıvalar tamamlandı, cam, çerçeve takıldı. İnan olsun cebimizden on para çıkmadı.

Necmiye Hanım:

— Demek arsa hayli genişti? dedi.

— Evet, dedi Dilenci baba. Yanımızdaki apartmanı gördünüz ya. Onun daireleri daha geniş, hem altında altı tane mağaza ve dükkân var. Bizde boya badana yapılırken orada da duvarlar yükselmeye başladı. Onsekiz daireli bir apartman çıktı yanımızda. Bütün tesisatımızı tamamlattıktan sonra kiralık olduğunu ilan ettiğimiz apartmana gelen

gelene. Ama gelenler de Emine ile konuşuyor:

— Ayol, apartmana hiç Sadaka diye ad konur mu? diyorlardı.

Emine akıllı:

— Tabelacı bir yanlışlık yaptı, diyordu. Biz Sadakat diye sipariş vermiştik. Sonundaki harfi sığdıramamış. Sadaka olarak kaldı. Bizim de canımız sıkıldı ama ne yapalım.

Sonra da dayatıyordu:

— Adını beğenmiyorsanız başka yerde arayınız.

Bizden önce taşınanlar oldu. Biz de mağazaları dolaştık, bu daireden gördüğümüz eşyayı alıp alıp getirdik. Gece kondu sefâletinden kurtulduk.

Necmiye Hanım:

— Allah afiyet versin, güle güle oturunuz, dedi. Sizin yüzünüzden biz de sebeplendik, Allah razı olsun.

Dilenci Baba uzanıp İlhan'ın başını okşadı:

— Aslanım benim, dedi. Ben onu çeşme başında görünce kanım kaynayıverdi. Eh, ne olacak evlat hasreti içindeydim. Geldim Emine'ye söyledim. "Alıp getirseydin" dedi. Neyse, İlhan kendisi geldi. İnanın çok sevindik. Dünyada iyilik yapmak kadar güzel birşey varmı? Ama şimdi ne oldu? Siz durumuzunu düzelttiniz. İlhan da dördüncü sınıfa geçti. Eh, seneler göz açıp kapayıncaya kadar geçiyor. Allah ömür verse de şu çocuğun yetiştiğini görsem.

— Necmiye Hanım:

— Abdullah Bey, dedi. Sizin gibi iyilik sever bir insan muhakkak cennetliktir? Siz beş vakitte namaz kılıyorsunuz. Elbette iyiliklerinizin karşılığını göreceksiniz.

Dilenci Baba:

— Hemşire Hanım, dedi. Çekilenler unutuluyor. Ben Kore savaşında iki defa yaralandım. Mançurya madenlerinde kaç defa göçük altında kaldım. Birisinde madeni su bastı. Bildiğiniz gibi, yerin altında sular vardır. Kuyu eşince bu su-

lara ulaşırlar. Ama maden işleten suyun çıktığı yeri kapatır, daha aşağılara inerler. Bazen bu kapatılan sular madene boşanıverir. Kaçabilirsen kaç. Bir seferinde çalıştığımız yeri su bastı. Neye uğradığımızı şaşırdık. Elimiz, ayağımız donup kaldı. Böyle su baskınında pek kurtulan yoktur. Bir araya toplandık. Kimi çinli olan işçiler kendi dilleriyle dua ediyorlardı. Benden başka müslüman yoktu. Ben yüksekçe bir yere çıktım. Son bir defa namaz kılayım, dedim. Namaza durdum. Ötekiler benim ne yaptığımı anlamamışlardı. Sular yükseliyordu. Geldi geldi bizim toplandığımız yeri doldurmaya başladı. Mançurya soğuk memleketlerdendir. Çoğu zaman kar altında kalır. Suyu tükenir mi hiç?

Necmiye Hanım:

— Ne yaptınız sonra? dedi.

Dilenci baba:

— Ne yapacağız, dedi. Herkes kendidiliyle Allaha yalvarıyordu. Yalnız su baskını bir defa daha benim başımdan geçtiği için: "Arkadaşlar, dedim. Fazla hareket etmeyiniz. Böylece oksijeni daha az tükeriz. Bekliyelim bakalım. İnşallah tulumbaları işletir, suyun boşandığı yeri de tıkar, bizi kurtarırlar.

Ağlayanlar, çırpınanlar mı dersiniz, gırla gidiyor. Aradan ne kadar geçti, bilmiyorum. Dizlerimize kadar çıkan su yavaş yavaş eksilmeye başladı. Fenerlerimizi söndürmüş, bir tane bırakmıştık. Ancak birbirimzi görüyorduk. Sudan kurtulduk, yani bulunduğumuz yerdeki su çekilmişti. Ama yolumuz tıkalıydı. Tam iki gün, iki gece aç, uykusuz bekledik. Sonra bize kadar ulaştılar. Öldürmeyen Allah öldürmüyor işte.

Dikkatle dinliyorlardı. Adamcağız:

— Ben Mançuryadan Çine geçtim, dedi. Pirinç tarlalarında çalışacaktım. Yer altında çalışmak beni çok sıkmıştı, sağlığım da bozulmuştu. Çinde de müslümanlar çok. Korelilerin, Mançuryalıların dilleri Çincenin benzeri. Zaten Mançur-

ya Çinin bir vilayeti gibi. Birgün camide, şöyle geride durmuş, namazımı kılarken biraz yüksek sesle "Allahu ekber" demişim. Biraz sonra namaz bitti. Birisi yanıma geldi. Bana çince arap olup olmadığımı sordu. Ben Türk olduğumu söyledim. Bu adam müslüman olan moğollardanmış. Bana yardım etti. Kıyafetimi biraz düzelttim. Adam tüccarmış. Bana iki Moğolistan olduğunu söyledi. Biri Pekinin yakınlarındaki iç Moğolistan, öteki de Rusya hududundaki Moğolistan. Ben Uygur'ların bulunduğu Doğu Türkistana gitmeyi kafama koymuştum. Ama kısmet olmadı. Kâbeye gidecek hacılara katıldım.

Birmanyaya kadar gittim. Oradan Kalkütaya. Hacılar beni bırakıp gittiler. Param kalmamıştı. Hindistanda camiye sığındım. Evvelce sizlere anlattığım gibi. Hintli bir müslümana rastladım. Bana zekâtını verdi. Bu epeyce bir para idi. Hintliler pek arapça bilmezler. Ya da ben rastlamadım. Urdu dili ile, bir de İngilizce konuşurlar. Birgün, bir hintlinin parası çalınmış. Kimden kuşkulanacaklar, elbette benim gib tek ayaklı bir garipten, Yaka paça beni hakim karşısına çıkarttılar. Paramı aldılar, dillerini bilmediğim için beni tıktılar bir cezaevine.

Dilenci baba içini çekerek:

— Beterin beteri varmış meğer, dedi. Hindistan, bize göre ekvatora daha yakın ve havası sıcak bir memleket. Kapatıldığım yer Kalkütada bir zindan. Benim gibi garibi kim arayacak? Bizim köpeklere yal olarak verdiğimiz mısır unu bulamacına benzer bir sulu, çorbamsı yemek veriyorlardı. Bir testi de su. Gardiyan benim tek ayakla kaçamayacağımı hesaplamış olmalı ki pek üstüme kilit vurmamaya başladı. Ara sıra beni çağırıyor, başka mahkumların yemeklerini dağıtıyor, temizlik işlerine bakıyordu.

Necmiye Hanım:

— Çok yazık, dedi.

İlhan dikkatle dinliyordu. İhtiyar adam:

— İşte böylece günler, aylar geçmeye başladı, dedi. Herhalde Hindistanın zindanı Mançuryanın madenlerinden daha rahat geldi bana. Yalnız sıcaktan şikâyetim vardı. Ama zindan da serin oluyordu. Beş vakitte namaz kılıyor, dua ediyor, Allah'dan böyle gurbet ellerde canımı almamasını diliyordum. Urdu dilini, biraz da İngilizceyi Hindistan'da öğrendim. Sonradan aklım başıma gelince, yalnız Hindistanda altı yıl kadar kalmışım, böyle hesapladım. Yavaş yavaş ümidim kesildi, artık buralarda öleceğimi sanmış ve kadere teslim olmuştum. İşte o zaman Hızır imdadıma yetişti.

Dilenci baba:

— Ben o Hintli müslümana Hızır, diyorum, dedi. Adamcağız bir yıl daha zekât vermek için camiye gider. Beni sorar. Birisinin parasının kaybolduğunu, benim üzerimde para bulunduğu için yakalayıp götürdüklerini söylerler. Adam iyilik yaparken benim felâketime sebep olduğundan şüphelenerek araştırır. Sözü geçen, eşi dostu olan bir insanmış. İşte birgün beni zindancı, müdürün yanına götürdü. Ben adamcağızı tanımadım bile. Aradan bunca sene geçmiş o beni tahta bacağımdan tanımış. Ne yapıp yaptı, bir iki gün sonra beni serbest bıraktırdı. Zavallının boynuma sarılıp hıçkırıklarla ağladığını hiç unutamam. Benden defalarca özür diledi. Nihayet beni bir otele misafir etti. Kalküta büyük bir şehir. O tarihte Bengal eyaletinin idare merkeziydi. Bir buçuk milyon kadar nüfusu vardı. Ganj Nehrinin bir kolu bu şehirden geçer. Bu nehir kolundan küçük tonajda gemiler açık denize kadar giderler. Denizden yüz yirmi sekiz kilometre içeridedir. Bombaydan sonra Hindistanın en kalabalık şehri imiş. Binalarına, geniş caddelerine diyecek yok. Beni zindandan kurtaran adamcağız, bir yandan benim için İstanbula, Türkiye'ye gidebilme çarelerini ararken, bir yandan da beni gezdiriyordu. Eee, çocuklar lafı uzattım değil mi?

Necmiye Hanım:

— Sizinle birlikte gezmiş gibi oluyoruz, dedi. Memnuni-

yetle dinliyoruz.

Adamcağız:

— Anlatacak çok birşey kalmadı, dedi. Müslüman adamcağız benim pasaportumu, gerekli belgeleri çıkardıktan sonra beni aldı, Madrasa kadar getirdi. Orada biletimi aldıktan başka cebime de bir hayli para koydu. Biribirimizin ellerini sıkdık, helallaştık. Ben koskoca yolcu gemisinde memlekete doğru yola çıktım. Hindistan yarımadasının burnunu dolaştıktan sonra Seylan Adasının yanından geçtik, Umman Denizine vardık. Gemi Süveşy Kanalından geçecekti. Kızıl Denizi geçip Cidde iskelesine hacıları bıraktık. Kanalı geçip İtalyaya gittik. Ben orada vapurdan ayrılarak İzmir'e ve oradan da İstanbula gidecek olan bir yolcu vapuruna bindim. İşte böylece bir gün memleketime ayak basmış bulunuyordum. İstanbul çok değişmişti. Ama ben değişmemiş miydim? Çakı gibi bir asker olarak ayrıldığım memleketime, saçı sakalına karışmış, tek bacaklı bir insan olarak dönüyordum.

Vakit epeyce geçmişti. Dilenci Baba:

— Haydi bakalım, dedi. Evli evine, köylü köyüne. Yarın çocuk okula gidecek, erken kalkması gerek. Yarın akşam yine buyurun, anlatacak daha çok masal var bende, ben de yorgunum. Haydi size Allah rahatlık versin.

Dilenci Baba, her gece yatmadan önce sıcak bir banyo yapar, kurulanır, pijamalarını giyip yatağına girerdi. Onların karyolası içinde üç kişi yatacak kadar genişti. Adamcağız yattıktan sonra:

— Hanım, elini çabuk tut, sen de gel yat, derdi. Ben sabahleyin erkenden çıkıp gidiyorum. İşin kalırsa benden sonra yaparsın.

Emine Hanım onu hiç kırmazdı. Bu dilenci kılıklı koca çok ince ve insanı duygulandıran sözler söylerdi. Onun nereden geldiği belli olmayan bir çekiciliği, bir duygusallığı vardı.

Emine Hanım onu hiç kırmazdı. Bu dilenci kılıklı koca çok ince ve insanı duygulandıran sözler söylerdi. Onun nereden geldiği belli olmayan bir çekiciliği, bir duygusallığı vardı.

Emine Hanım, o gecekondu semtinde, ayaktakımının eline düşecek durumda bulunduğunu hiç unutamazdı. Yoksa doğrudan doğruy oradakilerin dilenci dedikleri bir adamla evlenmeye kalkamazdı. Ama yaşlı adam hiçbir şart koşmadan ona evinin bir odasını vermiş. Aralarında hiçbir konuşma geçmeden kesesinin ağzını açmıştı.

Bir dilencinin kesesinin ne olacağını herkes bilemez. Daha o zamandan bu adamın bankada bir hesabı vardı. Bu hesap hemen her ay yükseliyor, artıyor, bunun dışında genç kadın yeme, içme, hattâ giyinme ihtiyacını gereğinden fazla karşılandığını görüyordu.

*
* *

Ondört yaşında liseye yazıldığı zaman İlhan hayli boylanmış, biraz da güç kazanmıştı. Dilenci baba her zaman annesine söylenirdi:

— Hanım sen buna yemek vermiyor musun? Ben bu yaştayken tuttuğumu koparırdım.

Necmiye Hanım:

— İştahsız çocuk, diyordu. Her şeyi yemiyor.

— Ne yerse sen de onu pişir.

— Öyle yapıyorum ben de.

Abdullah efendinin çocuğu olmamıştı. İçinde sonsuz bir çocuk sevgisi vardı. Hele oğlanlara bayılıyordu. Belki de bu yüzden İlhanla ilgilenmiş, onlara büyük iyiliklerde bulunmuştu. Bu adam düpedüz bir dilenciydi. Kimseye el açmıyordu. Ama İstanbul sokaklarında onun yolunu bekleyen, fitre vermek zekât vermek için onu arayan çoktu.

Hemen her hafta, ardı ardına birkaç gün istediği bir ye-

meği yaptırır, onları da çağırırdı.

Daha yemeye oturmadan önce muhakkak birşey anlatırdı:

— Bana bak çocuk. Ben Hindistanda, zindandayken, anlattığım gibi, köpeklerin bile beğenip yemeyeceği bir yal verirlerdi bana. Yal nedir, bilir misin? Köylerde köpeklere ekmek vermezler, et vermezler. Kepekli unu bir kabın içinde karar, hayvanın önüne korlar. Rahmetli anam yapardı, nasıl yapardı pek bilmem. İşte bana zindancının yedirdiği de böyle bir bulamaç. Açlık çok korkunç birşeydir çocuk. İnsan açlığa ancak bir hafta dayanır. Su içmek şartı ile. Bilirsin yemek vakti biraz geçse içimizde bir eziklik başlar.

Abdullah efendi anlatıyordu:

— Allah kimseyi aç koymasın. Köpeklerin bile beyenip pek istekle yemedikleri o, sulu, bulamaç gibi, ne olduğu belirsiz şeyi getirdiği zaman zindancının elinden hemen alır, hoşafmış gibi kâsesiyle içerdim. Sonra boşalan kabın içini parmağımla sıyırır, güzelce temizledim. İş yok, güç yok, bir kuru hasır üstünde yat, ölümü bekle. Suratsız zindancı, sonradan beni yardımcı olarak yanına aldı. Biraz gözüm açıldı.

Orada bazı kibar ve dışarıda tanıdıkları olan insanlar vardı. Bunlara boyuna yiyecek gelirdi. Gelenlerin hepsi de baharlı, biberli şeyler. Ben Hindin yemeklerini pek sevmedim, ama suçlulara gelen yiyeceklerden bana da versinler diye bakardım.

Bir yandan memleketimin yiyecekleri aklıma gelirdi. İşkembe çorbası, parça tiridi. Etli nohut, nohutlu pilav, şöyle nar gibi kızarmış peynirli börek, tatlıların çeşidi. Uzatmayayım, ne kadar yemek varsa ben hepsinin hasretini çekiyordum. Hepsini özlüyordum.

Mançuryada, madenlerde çalışırken bize iyi yemek verirlerdi. Yerin altında çalışmak için güçlü ve dayanaklı olmak gerekir. Maden tozu, gazlar, rutubet insanı bitirir. Durma-

dan çalışacaksın, çalıştığın ölçüde para alacaksın. Bana öyle bol para vermediler. Çünkü tek ayaklı bir adamdım. Sağlamların aldığının yarısını verirlerdi bana. Kime dert anlatacaksın? Zaten bu işe çavuşlar bakar. Ne kadar para kesersе kendisi o kadar kazanır. Oradaki yemekler de Çin yemekleri gibidir. Bol bol pirinç verirler. Çinliler yumurtayı kokutup öyle yerler, derler. Ben yumurtanın yüzünü bile görmedim.

Senelerce, senelerce kapkara bir zindanda yaşamak, gün yüzü görmemek kolay mı? Memleketim, bizim masmavi semamız, pamuk pamuk bulutlarımız, çiçeklerimiz, ormanlarımız, yeşilliklerimiz gözlerimde tüterdi. Bazen rüyamda kendimi memlekette görürdüm.

Emine Hanım takılıyordu:

— Rüyanda Selimeyi de görüyor muydun?

Dilenci baba birden duruluyor ve:

— Belki aklıma gelirdi, diyordu. Ama pek hatırlamıyorum zaten savaş bitmiş, esirler karşılıklı olarak memleketlerine verilmişti. Benim adım bile yoktu. Nereden olacak. Beni öldü diye bırakmışlardı. Ben artık memleketi olmayan, kimsesi olmayan bir insandım, tek ayaklı, yarım bir insan. Ama şu kadarını söyleyeyim, o memleketlerde ölüp kalmak istemiyordum.

Sonra içini çekiyordu:

— Selime kim? Yeni yetişmekte olan köylü bir kız, on dört yaşında filandı. Rahmetli anam kulağıma koymuştu. İlle onu bana alacaktı. Başı yumuşak, güzelce bir kızmış. Eh, biz de yok yoksul insanlardan değildik. Biraz tarlamız, biraz davarımız vardı. Evimiz de üç göz odaydı.

Emine Hanım:

— Bana anlatmadın, dedi. Köye gittiğin zaman evinizi görmedin mi?

Dilenci baba:

— Ev yol üstündeydi, dedi. Anam babam, sizlere ömür, vefat edince muhtar kapıya dışarıdan bir asma kilit takdırmış. Damındaki toprak, her yıl pekiştirilmeyen, eksiği gediği onarılmayan ev ne kadar dayanır. Aradan yirmi beş yıl geçmiş, ben varmışım bu yaşa, ev dayanır mı? Yol kıyısında şöyle bir durdum da baktım. Dam içeriye çökmüş, bacak kalınlığındaki kavak mertekleri dağılıp ufalanmış, duvarlar delinmiş, kerpiçler erimiş yağmurdan. Bir kapının çerçevesi bir de kendisi kalmış. Asma kilit de üstünde durup durur.

Nerede akşamları, alaca karanlıkta çobanın köy içine saldığı o besli inekler. Nerede o, analarının sesini alıp ahırdan bağıran körpe danalar?

— Demek o köye gittin di?

Dilenci baba:

— Önce oraya vardım, dedi. Çınarlıktan vurdum yukarıya, az bir gittim. Ne göreyim köy diye birşey kalmamış. Bir soluk aldım. Tahta bacağım toprak yolda pare pare iz bırakarak yeniden vardım aşağı köye.

— Demek Selime seni beklememiş?

— Benim nemi bekliyecek be Emine? İnsan yirmi beş yıl bekler mi? Buna ne yollara bakan göz dayanır, ne de insanın içi.

Necmiye Hanım bazı pek soğuk ve karlı havalarda:

— Amca, diyordu. Yarın sokağa çıkmasanız, biraz öksürüyorsunuz, hava da pek soğuk.

Dilenci baba kendisine karışılmasına kızıyordu:

— Necmiye Hanım, bana akıl mı öğretiyorsunuz? Ben havanın soğuğunu, sıcağını bilmez miyim?

Necmiye Hanım:

— Elbette bilirsiniz, diyordu. Ben sizi sakındığım için söylüyorum.

— Beni ne sakınacaksın a kızım. Sen oğlunu sakın.

Sonra kendi kendisine konuşur gibi anlatıyordu:

— İstanbul'a geldim, dolaşıyordum sokak sokak. Tahta bacağım kaldırım taşlarında sesler çıkartıyordu. Kimseye el açmıyor, kimseden birşey istemiyordum. Gezer, gezer, bir duvar dibine çöker, sırtımı dayardım. Bazen içim geçerdi. Birde gözümü açardım ki, sanki para yağmış. Toplardım onları, bir torbaya koyardım. İçim bayılıp hangi bakkala gitsem, hangi fırına gitsem bana istediklerimi verir, uzattığım parayı almazlardı.

Bazen ahçı dükkânlarına girerdim. Benden bozuk para isterlerdi. Torbayı boşaltırdım. Yüz lira, ikiyüz lira, bazen beş yüz lira. Kâğıt parayı koynuma koyar, tenceredeki yemeklere bakar, canımın istediğini işaret ederdim. Fırınlanmış bir koyunbaşı, ya beş altı tane köfte. Alır çıkardım. Bir viranede oturur yerdim. Şimdi de öyle yapmıyor muyum ya?

Memleketim burası, benim. Ben bu sokakların hasretini çekmişim. Ben bu yemeklerin rüyasını görmüşüm. Kime rastlasam bir Türk, bir çocuk, bir kadın, bir erkek, ama hepsi Türk. Ben onların Dilenci babasıyım.

Varsın benimle çocuklarını korkutsunlar. Ama onların hepsi içlerinden bana acırlar. Hangi mağazaya gidip iş istedimse, bana söylenirler:

— Ayol, sapa sağlam adamlar kahvelerde uyuklayıp duruyor, senin gibi sakat bir adama ne iş verilir? Al şunu, çekinme, al, yolun düşerse yine uğra.

Ben onların, ben memleketin dilencisiyim. Bana artık dilenme diyorsunuz? Ben hasretini çektiğim sokakları dolaşıyorum. Bu sokaklar benim memleketim, Bazen bir parkta otururken, temiz pak bir çocuk geçerken tahta ayağımı görür, şaşırır, bir sağlam ayağıma, birde tahta ayağıma bakar. Bazın gözlerinin içinde acımanın parıltısını görürüm. Gözleri yaşarırken sesi titrer, bağırır gibi:

— Amca, ayağına ne oldu? der.

Ben geçerken, çocuklar oyunlarını bırakır, bir kenara çe-

kilirler. İçlerinde, evlerine kaçanlar olur. Ama çoğu biribirlerine sokulup benim geçişimi seyrederler.

Dilenci baba kendi anlattığı gibi, küçük bir köyün çiftçisi değildi. O herşeyi gören, düşünen, duyan bir insandı. Şimdiye kadar bütün anlattıklarından onun okumuş, yazmış, güngörmüş, hatırlı insanlarla düşüp kalkmış bir kimse olduğu sanılırdı. Yine kendi anlattığına göre, okuyup yazmayı asker ocağında öğrenmişti. Ona duyguları, insanlığı, öğreten çektiği çileler, gurbet acıları olmalıydı.

Emine Hanım akşama kadar şöyle böyle gezdiği halde, Abdullah efendinin döneceği sırada, üstünü, başını değişir, saçını, başını düzeltir, ellerine krem sürer, bir misafir karşılayacakmış gibi süslenirdi.

Necmiye Hanım sorduğu zaman:

— Ne yapayım, diyordu. Böyle istiyor. Onu süslenerek karşılayacağım, o geldikten sonra pek iş görmeyeceğim, ancak ona ve yemeye hizmet edeceğim.

Aralarındaki yaş farkına işaret ettiği zaman da:

— O şimdi seksen yaşını aşmıştır, derdi. Ben kırk sekiz yaşımdayım.

— Bütün varlıklarınızı ona borçlu olduğunuz için mi oturuyorsunuz?

Emine Hanım:

— Ben yapayalnız kalmıştım, demişti. Hemen hiçbir şeyim, evim, yiyeceğim yoktu. Çalışamazdım, kendimi ayak altına düşmekten kurtaramazdım. Bir dilencinin bile bana acıdığını düşününüz, durumumu anlarsınız. Ağlıyordum. Ümitsizdim. Adamcağız beni odasına aldı. Saç sobanın karşısında oturdum. Önüme yiyecekler getirdi. Hiçbir karşılık beklemeden beni kurtardı. Ama bundan sonra ben onu bırakamadım. Denize düşmüş eline geçen bir tahta parçasına sarılmış bir insan gibiydim. Daha sağlam, daha büyük bir tahta yoktu ki elimdekini bırakayım da ona sarılayım.

Emine Hanım sözünün burasında ağlamıştı:

— Onun arzuladığı bir köylü kızı varmış. Bir başkasıyla evlenmiş. Bu adamcağız gurbette, yabancı memleketlerde hep yalnızmış. Onun hayatına tamamıyla giren kadın ben oldum. Beni sevdi, bana özendi, herşey aldı bana. Bu koca apartmanı bile benim adıma yaptırdı. Bankada ne kadar para varsa çekip alabilirim. Bazen sıkılırım, ağlarım, o zaman bana:

— Emine, der. Benden sıkılıyorsan, ben artık gelmem buraya. İstediğin gibi yaşa. Daha gençsin, bugün zenginsin, karışanın, görüşenin yok. Ben seni daima iyi olarak hatırlayacağım. Bu zamana kadar bana yaptığın fedakarlık çok bile.

Emine Hanım içini çekerek:

— İşte o, böyle bir insan, diyordu. Yoluma çıkanlar, beni kandırmaya uğraşanlar oluyor. Ama ben bu yaşantımı değiştiremiyorum. Kim bu adam, bilemiyorum. Kocam mı yoksa babam mı? Ona içimden bağlıyım.

Bu kadar zengin olan, bu yaşa gelen bir ihtiyarın, karda, fırtınada, sıcakta, soğukta artık dilenmemesi gerekmez miydi? Emine Hanım:

— Akşamdan bana söz verse de sabahleyin erkenden kalkıyor, başkalarına görünmekten korkarak çıkıp gidiyor, diyordu.

Bazen, yemekten sonra, konuşulurken Abdullah efendi:

— Birgün sokaklarda düşüp kalacağımı söylüyor bana Emine, diyordu. Ben bu sokakların dilenci babası değil miyim? Ben bu apartmanın arsasını sokaklarda bulmadım mı? Ben Emineyi dilencilikten kazanmadım mı? Ben İlhanı sokakta görmedim mi? Bu sokaklar benim memleketimin sokakları, gurbette hasretini çektiğim memleketimin sokakları değil mi? Ben artık sokaklarda dolaşmazsam, görünmezsem ölmüş olmaz mıyım? Benim evlerinin önünden geçtiğimi gören hemşerilerim, bana zekât, ya da fitre verenler:

"Adamcağız görünmüyor artık, zavallı kimbilir nerelerde öldü gitti?" demezler mi? Ben onların düşüncelerinde öldükten sonra, evimde, yatağımda yaşamışım neye yarar?

Sonra aklına yine bir hâtırası geliyordu:

— Bir bacağım tahta da olsa ben hiçbir zaman dilencilik yapmak istemezdim. Ben Çinde, Hindistanda, kendisine zekât verilecek, namazında, niyazında bir müslümandanım. Kimseye el açmadım, kimseden birşey istemedim ve beklemedim. Ama savaş sırasında kaybettiğim bacağım beni bu hayâta zorladı.

Kaderimde memleketime dönmek varmış. ölmedim, süründüm, ama geldim işte. Köyüme gittim. Ne köy kalmış, ne anam, ne babam, ne evim, ne de benimle evlenmeye söz veren Selime. O zaman yalnızlığın ne olduğunu anladım. Artık benim yerim, yurdum, kütükte kaydım bile yok.

Gerede'de başladı bu iş. Hangi dükkâna gittimse bana para uzattılar, iş vermediler. Hangi fırına para uzattımsa ekmeği verdiler, parayı almadılar. Yığılıp kaldım duvarın dibinde para yağmış tahta ayağıma kim verdi bunları, neye veriyorlar? Kopan bacağımın diyeti mi bunlar?

Daha sonra, Boluda da böyle oldu. Namazını kılan camiden çıkarken elini cebine atıp bulduğu bozuk paraları benim yanıma bırakarak gitti.

İstanbula geldim. Yurttaşlarım sözleşmiş gibi, kimse beden para almıyor. Bir bakkal dükkânı açmak isterdim. Aklıma böyle bir geçim işi gelmişti. Ama olmadı işte. Ben sokaklarda bir boş dükkân ararken Dilenci baba olup kaldım. Kader böyle mi alnıma yazmış? Pekâlâ, ben de kabul ettim.

Emineye rastladığım zaman epeyce param vardı. Hani bu apartmanı bile parasını vererek yaptırabilirdim. Ama Allah bunu da bana bedavadan verdi. Arsanın yarısını sattık, apartman bize bedavaya geldi.

*
* *

Necmiye Hanım sadaka apartmanında, kiracı olarak oturduğu yedi yıl içinde o mahallede özentili dikiş dikmek ve sözünde durmakla tanınmıştı. Bu arada kiraladığı o küçük daireye eşya aldığı gibi, bir de dikiş makinesi ile bir boy aynası alabilmişti.

Her zaman işler yolunda gitmez, diye hemen her ay attırdığı parayı bir bankaya yatırıyordu. Tesviyesi olan kocası Şükrünün zamanında bile bu kadar eline para geçmemiş ve rahat etmemişti.

Hastahaneye kaldırıldığı zaman, kendisinin yokluğundan faydalanarak eşyasını koridora yığıp oğlunu da sokakta bırakan kadın, bir gün adını duyarak kalkıp gelmiş, insanların biribirlerine gerekli olduklarından, yardımlaşmanın sevabından söz açmış, Necmiye Hanım:

— Düşmez kalkmaz bir Allah, demişti. İnsanın yaptığı iyilik kötü günde karşısına çıkar.

Böyle demekte hakkı da varmış. Arası ancak beş altı gün geçmişti ki, kadın tam da Necmiye Hanımın başına geldiği gibi, iş görürken üşütmüş, hastalanmış, tabii bakılamadığı için, komşuları hastahaneye kaldırmışlardı.

Necmiye Hanıma da haber göndermiş, beni yoklasın, demiş, Dilenci baba bunu duyduğu zaman:

— Git kızım, dedi. Sen onun sana yaptığını, sen ona yapma. Hastalık, fukaralık çok güçtür. Allah kimseyi yatırıp da kapılara baktırmasın.

Necmiye Hanım kadını yoklamaya gitmiş, yastığının altına bir miktar da para bırakmıştı.

Daha sonra dikişini diktiği bir Hanımdan öğrendi. Kadın hastahanede ölmüş. Dilenci baba:

— Gitmeseydin içine dert olurdu Necmiye Hanım, dedi. Allah günahlarını bağışlasın!

İki aile hemen her gün bir araya geliyorlardı. Emine Hanım, iyi bir yemek oldu mu bolca pişirir, onları da çağırırdı.

Abdullah efendi ikide bir:

— Emine, diyordu. Ben Hindistanda, zindandayken, hep rüyasını görürdüm. Bir aralık sarma yap. Dolma anlama sakın. Şu barsaktan örme sarma. Kasaba ısmarla. O sana bulup getirir. Dereotu ile çok güzel olur.

Bir başka gün ciğerli bulgur pilavı istiyordu.

— Emine diyordu. Rahmetli anam, kurbandan kurbana ciğerli bulgur pilavı yapar, tepsiye döküp dönümüze getirirdi. O, ben, bir de babam çala kaşık yerdik. O sırada bana çok lezzetli geliyordu bu pilav. Sen biraz kuş üzümü ile çam fıstığını ihmal etme.

Bir gün İlhan:

— Amca sigara paketini almayacak mısın? diye sormuştu.

Adamcağız:

— Evlat, sen bir dilencinin sokakta sigara içtiğini gördün mü? demişti.

Necmiye Hanımla oğlu da onun, hastalanmasından korkarak bozuk ve karlı havalarda sokağa çıkmamasını söylemişlerdi de onlara kızmıştı.

— Ben sabahleyin davranıp kalkarak sokaklara çıkmazsam öldüm demektir.

Alışmıştı. Hasta da olsa sokaklara çıkacak, akşama kadar dolaşacaktı. Kendi düşüncesine göre o bu dolaşmaları sayesinde bu yaşa gelmişti.

Bir aralık, dışarıda kış kıyamet, ortalık kasıp kavrulurken, yemekten sonra:

— Hanım, demişti. Şu benim torbayı tenekeye boşaltıver. Bugün ahçılardan bozuk para isteyen olmadı.

Torbasının içinde kendisine verilen paraları koyduğu bir kese vardı. Eve gelen bütün bu toplanmış paralar kâğıt olsun, maden para olsun ayrı bir yere konuyordu. Bu paradan yemek , içmek için kullanılmıyordu. Biriken bu parala-

rın kâğıt olanları bankada bir hesaba yatıyordu. Bozuk paralara gelince, bunlar artık yerinden kaldırılamayacak kadar ağır bir kabın içinde birikiyordu.

Necmiye Hanım bunların neden tutulduğunu sorduğu zaman Emine Hanım:

— Kardeşim, demişti. Bu apartman yapıldı yapılalı biz sadaka olarak toplanan paralardan boğazımıza, üstümüze başımıza hiçbir şey harcamadık. Apartman dairelerinden, aşağıdaki dükkânlardan alınan paralar bize fazlasıyla yetiyor. Bu karı bir koca, ne masrafımız olacak ki. Ayrıca Abdullah efendi zekât olarak kendisine verilen parayı ayrı bir hesaba yatırmıştı.

Necmiye Hanım:

— Peki, bu bozuk paralar ne olacak? diye sormuştu.

Emine Hanım:

— Allah gecinden versin, dedi. Abdullah efendi vefat edince bunları fakir fukaraya dağıtacağım. Bankaya yatırdığımız sadaka paralara gelince, bunlarda hayır kurumlarına verilecek.

Emine Hanım bir tarafa sakladığı beş altı tane makbuzu gösterdi. Bunlar bankaya yatırılan ve bağış yapılan paraların makbuzlarıydı. Ayrıca Düşkünler Evinden gelen teşekkür mektupları vardı.

Çoğu zaman, özellikle cuma akşamları, ertesi gün okul olmadığı için, biraz fazla oturuyorlardı. Meraklı olan İlhan Dilenci babaya birşeyler soruyordu:

— Amca, Hindistan çok kalabalık mı?

Dilenci baba, aklını toparlayıp anlatıyordu:

— Bir defa, haritada bozuk bir üçgen şeklinde gördüğün Hindistan yarımadasının yüz ölçümü üç milyon yüz altmış iki bin kilometre karedir. Nüfusu yaklaşık olarak dörtyüz seksen üç milyon kişidir.

— Bunların hepsi Hintli mi?

— Sen beni imtihana mı çektin be?

— Yok amca, öğrenmek istiyorum.

— Dinle bakalım. Hindistanın, ben oradayken, başkenti Yeni Delhi, idi. Bu memlekette Hintçe, Bengalce, İngilizce, Pençapça, Urduca, Assamca dilleri çok kullanılır. Hintlilerin yüzde seksen beşi Mecusidir. Yüzde on kadarı Müslüman.

— Mecusi ne demek oluyor?

— Mecusilik ilkel bir inanış şeklidir. Hindistanda yaşayan Mecusiler İnek, Timsah, Ateş gibi şeylere taparlar. Bu Mecusiler, çok eskiden İrandan Hindistana göç etmiş olan Zerdüştilerin torunlarıdır. Daha çok Bombay ve çevresinde yaşarlar. Bunlar ateşe, suya, toprağa saygı duydukları için ölülerini gömmezler, ölü kulelerinin üstüne bırakırlar. Buraya gelen yırtıcı kuşlar bu ölüleri yer.

— Siz bunları gördünüz mü Amca?

— Ben mi? Ben Hindistanın yalnız zindanlarını gördüm. Biraz da bana camilerde anlatılanları bilirim. Mecusiler Müslamanlara az çok düşmanlık yaparlar. Çünkü İranı kaplayan Müslümanlar Zerdüştilere İslamiyeti benimsetmişlerdir. Kabul etmeyenler Hindistana kaçmıştır ki işte bunlar Mecusilerdir.

Abdullah Efendi hiçbir zaman namazını bırakmıyordu. Gündüzleri de rastladığı bir camide veya mescitte namazını kılıyordu.

Onun Cumartesisi, pazarı da yoktu. O bayram, seyran, hergün, bir saat düzeniyle sokaklara gidiyordu.

*
* *

Tak... tak... tak...kaldırım taşlarına çarpan tahta ayağın sesi sokağın iki yakasına sıralanan evlerin pencerelerine vuruyor.

Yaramaz çocuğunu bir türlü uyutamayan kadın, canından bezmiş bir halde:

— Şimdi seni Dilenci babaya vereyim de gününü gör, diyor.

Zamane çocukları, sokakta arkadaşları çeşitli oyunlarla cıvıldaşırken gün uykusuna yatar mı?

Oğlan, sokaktan gelen tak tak sesleri dinliyor, gözlerini kapatıyor. O tahta ayaklı adamı biliyor. Onun bir ayağı tahtadan. Başında eski bir kasket var. Yaz, kış, yıpranmış, etekleri tirfillenmiş bir asker paltosu ile gezer. Sağ ayağındaki boyasız ayakkabı sürüklenir gibi bir ses çıkartır.

O adamın elleri kocaman, parmakları iri iridir. Onun en korkunç tarafı başıdır, yüzüdür. Ayazların, ya da güneş sıcağının çaldığı yüzünü sakal ve bıyıklar kaplar. Bunlar artık iyice beyazlanmış ve seyrekleşmiştir. Çok ihtiyar olduğu halde başında, kulaklarının üstünde ve ensesinde saçları vardır.

Yine beyaz olan kaşlarının altındaki kahve renkli gözleri, başının korkunçluğuna karşılık yumuşak ve gülümser bakışlıdır.

Bir kapıya sığınmış, kaçamamış bir çocuk, korkudan titrerken onun tatlı ve yumuşak bakışlarıyla karşılaşınca, korkusu geçiverir. Kendisinde bir rahatlık, bir emniyet duyar. Daha sonra ona rastlamaktan korkmaz artık.

Çocuklar, dalgın oynadıkları sırada, birden onunla karşılaşırlarsa hepsi bir tarafa kaçar. Bir küçük kız kardeşini yolun ortasında bırakır ama kaçamaz, o zaman kardeşi ile dilenci baba arasına girer. Kardeşini korumaya kararlıdır. Fakat ihtiyar adam inanılmaz bir yumuşaklıkla konuşur:

— Yere oturtma kardeşini. Buradan arabalar geçer. Kenara çekil. E mi kızım?

Bu, emi kızım, sözü kıza bütün cesaretini kazandırır:

— O benim kardeşim?

— Anladık, der dilenci baba. Kardeşine iyi bak.

Ağır ağır, tak tak sesler çıkartarak uzaklaşır. Yolun topraklı yerlerinde onun tahta ayağının ve koltuk değneğinin

para para izleri kalır.

Çocuklar, onun torbasına korkarak bakarlar. Ama bu torba, içine çocuk sığacak kadar büyük değildir. Onu koltuk değneğini tuttuğu elinin parmaklarına takarak taşır.

Onu şehrin hemen her caddesindeki, her sokağındaki çocuklar tanır. O sakaktan geçen biradamdır. Ne bir kapı çalar, ne kimsenin yüzüne bakar, ne de elini uzatıp açarak avucuna para koymalarını bekler.

Ona kapılardan, pencerelerden seslenenler olur. Fakat hiçbir zaman başını çevirip bakmaz ve durmaz. Yürümesini sürdürür.

Korkudan titreyen bir çocuk, Dilenci Babanın şefkatli eliyle sakinleşirdi.

Yalnız çocuklarla konuşur. Kocaman eliyle minimini bir kızın korkudan titreyen çenesini, inanılmaz bir yumuşaklıkla okşar, yüzüne gülümser ve yaklaştığı gibi uzaklaşıp gider. Onun arkasından bakıp kalan çocuğun gözlerinde ne korku vardır ne de üzüntü. Yalnız şaşkınlık.

Özellikle Ramazan ayının sonunda, bayram namazından önce onu arayanlar çok olur. Fitre ve zekât vermek için bir müslüman fakir arayanlara onu tanıyanlar:

— Abdullah babaya ver zekâtını, derler.

Abdullah baba filanca camide bulunur. Müslüman adamdır. Beş vakitte namazını kılar, orucunu tutar.

Fakat son Ramazan bayramında onu her zaman bayram namazı kaldığı yerde, en gerilerde göremediler, onu biribirine soran çok oldu.

Ellerinde fitreleri, ya da zekâtları onu araştıranlar ne kendisine rastladılar, ne de bir haber aldılar.

Dilenci baba bir akşam, hava karardıktan sonra Sadaka apartmanına gitmiş, kendisini karşılayan Emine Hanıma:

— Benim bir hoşluğum var, demişti.

Yine her akşam yaptığı gibi yıkanmış, taranmış, dilencilikerini çıkartıp temiz çamaşırlarını giymiş, köşesine çekilmişti:

— Emine Hanım telaşlı görünmek istemedi. Ihlamurunu kaynattı. İçine bir diş de karanfil attı. Sigara paketini, kibritini, küllüğünü divanın üzerine koydu. Elini de adamın alnından geçirdi:

— Maşallah ateşin filân yok, dedi.

Abdullah Efendi karısının elini tuttu. Elleri soğuktu:

— Emine, dedi. Sakın telâş etme.

— Neye telaş edeceğim ki?

Yaşlı adam:

— Ben yaşadığım kadar yaşadım, dedi. Ben senden hoşnut kaldım. Allah da senden râzı olsun.

Emine Hanım:

— Şimdi bu konuşmanın ne gereği var? dedi.

Ağlamamak için kendisini güç tutuyordu. Abdullah Efendinin elleri biz gibiydi. Halbuki yaz aylarında bulunuyorlardı. Adamın yüzü de sararmıştı Biraz sıkıntılı soluyordu.

— Emine, dedi.

— Efendim.

— Emine, telaş etme, dedim sana. Benden sonra ne istersen yap. Sana hiçbir siparişim yok. Yalnız o bozuk paralardan mezarlığa gelen dilencilere cemaate Hidayet efendi, hiç sakınmadan dağıtsın. Herkese hakkını verdir. Bizim mescidin hocasına haber yolla. O beni teller pullar, yerime yerleştirir.

— Efendi, ne oldu sana, beni çok üzüyorsun!

— Üzüldüğünü istemem Emine. Sen benim bütün ailem, kızım, eşim, anamsın. Ben seni çok sevdim. Arkamdan uzun boylu ağlama.

Tahta bacağının kayışlarını zaten çözüp kesik ayağını da yıkamıştı. Seccadesini yaydırdı. Salonun ortasına gitti. Namaza durmadan önce:

— Necmiye ile oğlunu çağır, dedi.

Emine Hanım koşarak karşı daireye gitti:

— Bir garipliği var, dedi. Sizleri de istiyor.

Salona doldukları zaman Dilenci Baba:

— İlhan, oğlum, dedi. Ben öldükten sonra apartmanın adının yazılı olduğu tabelayı sök, tabelacıya götür. Artık adını Sadaka değil, Sadakat olarak yazdırt. Anladın mı evladım.

— Anladım, dedi. İlhan. Sadakat apartmanı olarak yazdıracağım.

Abdullah Efendi:

— Necmiye Hanım, dedi. Sen de Emineye gözkulak ol kı-

zım. Bırak, bir iki gün ağlasın. Bu memlekette benim de arkamdan ağlayan bulunduğunu isterim. Ama kendisini telef etmesin, zavallı benim çok kahrımı çekti.

Kimse inanmazdı buna. Adamcağız namaza durmuş, nihayet oturmuş, bir ayağı önde, bir ayağı altında dualarını okumaya başlamıştı. Sonra öne doğru eğildi. Secde etti. Alnı ellerinin üzerine kapandı. Bir daha kalkmadı.

.....

Onu ertesi gün, mescitten toplanan dört beş kişilik bir kalabalıkla mezarlığa doğru götürürlerken ihtiyar arap Hidayet Efendi ağlıyordu.

Sağdan, soldan soruyorlardı:

— Kim bu? Kim ölmüş?

— Abdullah Hızır, Dilenci Baba, diyorlardı.

O zaman sokağa fırlayan, dikkânını kapayan, kahveden boşanan kimseler koşuyorlardı. Dört beş kişilik kalabalık, sokakları dolaştıkça büyüdü, sokağa değil, caddelere sığmaz oldu.

Pencereler açıldı, araçlar durdu. "Dilenci Baba ölmüş" sözünü duyanlar, onun cenazesi arkasından oluk oluk akıyorlardı.

Sadaka apartmanından yalnız kapıcı Hidayetle on beş yaşında bir çocuk olan İlhan gelmişti. Onlar ikisi de ağlıyorlardı.

Artık, akşam karanlığında, evine dönen Abdullah Efendinin tahta ayağının tok tok çıkardığı sesler kesildi. Onun pencere önündeki köşesi boş kaldı. Fakat ondan iyilik gören insanların gönüllerindeki sevgi daima sıcak ve taze kaldı.

Onun yattığı mezarlığa gidenler, çok güzel yapılmış mermer mezarın başucundaki taşta iki kelimeciği okurlar:

"DİLENCİ BABA"

-SON-

THG
065317
CGE

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810951
9 789753 810951

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com